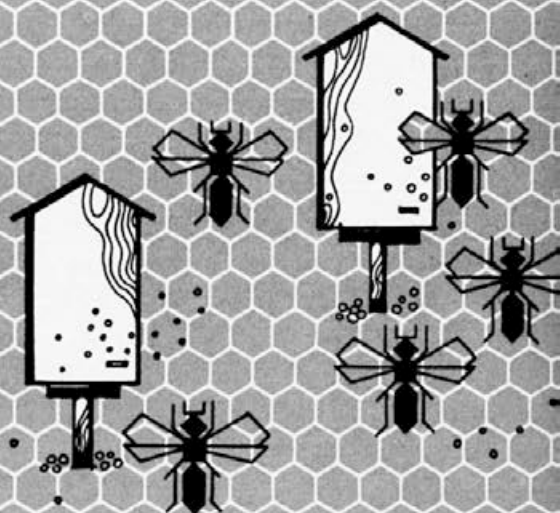
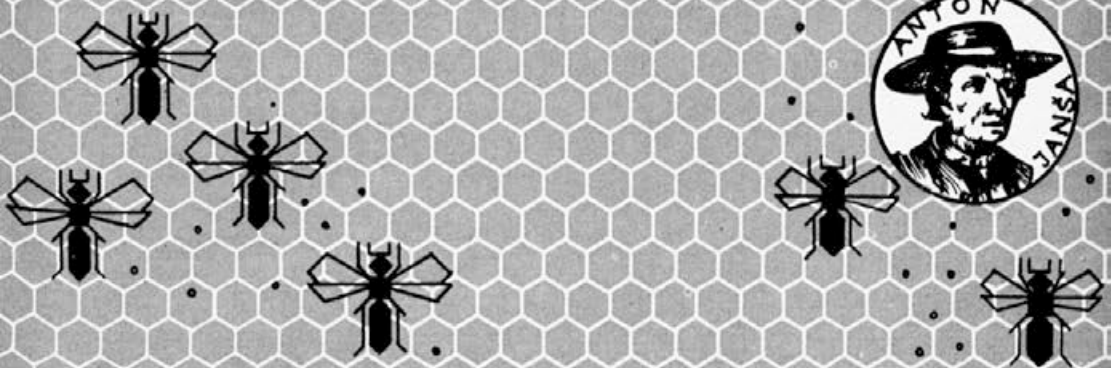

1960

števil. 1

slovenski čebelar

VIII Fa 11 35686

II 35686 VIII Fa

SLOVENSKI GLASILO ČEBELARSKIH ORGANIZACIJ SLOVENIJE

ČEBELAR

ST. 1

LJUBLJANA, 24. januarja 1960

LETNIK LXII

VSEBINA

Edi Senegačnik: Čebelarjeve novoletne misli in želje	1
Ivan Žunko: Kako naj pišemo	3
Ing. Jože Rihar: Janšev panjski sistem in način čebelarjenja	5
Virmašan: So tudi izjeme	8
Dr. Jurij Senegačnik: O matičnem mlečku	10
Oko: Ročna stiskalnica za satnice	13
V. Martelanc: O rojivosti in nerojivosti naše čebele	17
Bonifacij Sršen: Moja pisana čebelarska družina	19
Janez Trot: Beseda o panjih	21

POSVETOVALNICA

Odgovor k 11. vprašanju o razmnoževanju ive. Vprašanja: 1. Ropanje ali kaj. 2. O nastavljanju in prestavljanju. 3. Čebele na steblih koruze	24
---	----

MALI KRUEK

Zdravilnost medu — nove ugotovitve. Denaturiran sladkor. Začetnik pred čebelnjakom. Trotovec. Prevažanje rojev. Več matic v enem panju	24
--	----

NASA ORGANIZACIJA

Nagradni razpis	27
Poučni izlet mursko-soboških čebelarjev	28
Izlet krških čebelarjev	29
Lepo predavanje tov. Kirarja v Malečniku pri Mariboru	29
Predavanje v Metliki	30
Čebelarski dan v Trebnjem	31
Prispevek k starejši čebelarski statistiki	32

List izhaja vsakega 24. v mesecu. Člani, ki plačajo letno članarino 650 din, ga prejemaajo zastonj. Izdaja ga Zveza čebelarskih društev za Slovenijo v Ljubljani, Miklošičeva cesta 30, tiska Triglavska tiskarna v Ljubljani, ureja uredniški odbor. Odgovorni urednik: Vlado Rojec. Letna naročnina za nečlane 700 din, za inozemstvo 1000 din. Posamezna številka na 32 straneh stane 80 din, na 16 straneh 40 din. Odpovedi med letom ne upoštevamo. Kdor plačuje članarino v obrokih, se s prvim obrokom zaveže, da jo bo do konca leta v celoti poravnal. Isto velja za naročnino. Številka čekovnega računa pri Komunalni banki v Ljubljani, Miklošičeva cesta

600-70/3-1077

ČEBELARJEVE NOVOLETNE MISLI IN ŽELJE

EDI SENEGACNIK

Spet je leto za nami. Odšlo je v preteklost z neštetimi prijetnimi in neprijetnimi spomini, ki smo jih bili doživeli. Po stari navadi praznujemo prihod Novega leta kar najbolj svečano. Saj je to eden najlepših družinskih praznikov, ko se ljudje, utrujeni od vsakdanjega dela in skrbi, vsaj za kratek čas umire, pozabijo na vse hudo in si privoščijo nekaj uric za razmišljanje. Naše razpoloženje je še posebno svečano, kadar okraši narava s svojo snežnobelo odejo in čudovito zimsko lepoto polje in gozd. Pri srcu nam je toplo, ko segamo v roke znancem, želeč jim srečno in zdravo, čebelariskim prijateljem pa še medeno novo leto.

Zadnja leta smo zares prikrajšani za zimske lepote ob tem času. Snega ni in soncece je v novembrskih in decembrskih dneh nekajkrat tako toplo zasijalo, da je zbudilo čebelice iz zimskega počitka in jih zvbilo na plan. To jim je dobro delo, nas pa je pomirilo. Zdaj lahko naprej počivajo in sanjajo o sončni pomladi, ki jih bo spet priklicala iz panjev v prebujeno naravo.

Pri topli peči je čebelarju tako prijetno ob misli, da so njegove čebelice zdrave in da ob obilni zimski zalogi mirno počivajo. Letos so bili nekateri čebelarji z letino kolikor toliko zadovoljni. Ajda je tu in tam spet pokazala, da včasih le medi, toda malokje so dobile čebele na

njej zadostno zimsko zalogo. Spomladi pa je bilo skoro povsod dobro: na mnogih krajih je medila smreka, ponekod celo tako izdatno, kot že dolgo ne. Tudi mana na hrastu se je pojavljala in nekako dopolnila smrekovo pašo.

Paša v sosednjih republikah pa je bila zelo slaba in medu v naši državi letos ni bilo dovolj, kot skušajo dopovedovati nekateri nakupovalci. Naši prevaževalci se letos ne pohvalijo; pri nekaterih so šli stroški tja v sto tisoč dinarjev, uspeha pa skoro nobenega. Veseli so bili, da so krili izdatke. Najbolje so storili lani tisti, ki so ostali lepo doma. Sicer pa postaja prevažanje ob nizkih odkupnih cenah medu in vedno večjih stroških prav problematično. Ponovno zvišanje prevoznih tarif za 15 % bo vzelo veselje še tistim prevaževalcem, ki so se doslej navduševali za prevažanje. Seveda bodo s tem ukrepom v prvi vrsti prizadeti spet slovenski čebelarji, ki največ prevažajo, zlasti na velike razdalje.

Prav bi bilo, ko bi odločujoči ljudje v novem letu uredili cene medu. Skoro ne moremo verjeti, toda res je, da kilogram medu nima večje cene od litra vina! Izvozno trgovsko podjetje Medeks dela slovenskim čebelarjem prav gotovo velike usluge, saj bi bilo stanje na našem mednem trgu še obupnejše, če bi ne bilo izvoza. Toda čebelar prejema za svoj izvoženi pridelek, za katerega dobi podjetje dragocene devize, le premalo. Tu bi morali gospodarski činitelji na ta ali oni način priskočiti čebelarjem na pomoč. Ali bi ne mogli določiti kake izvozne premije, ki bi ublažila sedanje nevzdržno stanje? Medeks je ob koncu leta zvišal cene medu: cvetličnemu na 280, gozdnemu pa na 300 din. Nihče bi ne godrnjal ob teh cenah, ko bi se drugi življenjski stroški ne dvigali iz dneva v dan, cene medu pa ostajale na isti višini ali se celo nižale.

Upamo, da se bodo naši dobri odnosi z Medeksom v prihodnjem letu še boljšali. Naša dolžnost je, da delamo za napredek slovenskega čebelarstva prav vsi in da pri tem pozabimo na morebitne nevšečnosti iz preteklosti. Najmanj pa bi smela stopati v ospredje kakršnakoli osebna trenja. Vsi smo poklicani k delu in zato res ni važno, kaj je kdo, in tudi ne, kaj kdo zna. Nihče ni pojedel vse učenosti z veliko žlico. Vsakdo nekaj ve, vsi pa vemo marsikaj. Zato je naša srčna želja, da bi se vendarle enkrat znašli na skupni novi poti vsi ljudje, ki smo dobre volje in hočemo delati.

Zveza je v preteklih letih večkrat pokazala, da ima odprte roke in srce za vse dobro. Žal, da je niso vsi pravilno razumeli; marsikdo si je razlagal to celo kot slabost. Tisti, ki še vedno tako mislijo, naj le vedo, da je Zveza močna organizacija, ki ima med svojimi člani nešteto po-

gumnih in odločnih ljudi. Ker so ti ljudje pripravljeni storiti vse za napredek slovenskega čebelarstva, ne bodo nikdar dopustili, da bi njihova organizacija slabela ali celo propadla. Tudi njen finančni položaj je trden; v odboru so trezni in gospodarni ljudje, ki dobro vedo, kaj delajo.

S takimi željami gremo novemu letu nasproti v upanju, da bomo postali slovenski čebelarji še bolj enotni in da se bomo še bolj oklenili svoje organizacije. Ta pa bo z veseljem sprejela še vse tiste, ki stoje ob strani, če so le dobre volje. Uverjeni smo, da nas bo prej ali slej spet obiskala kaka dobra letina, kakršnih so imeli naši predniki več kot mi. Mogoče bo to prav v letu 1960 — in to želimo vsem našim čebelarjem!

KAKO NAJ PIŠEMO

I. ZUNKO

Na eni izmed plenarnih sej Zveze je urednik Slov. čebelarja izjavil, da ni mogel list za oktober 1959 pravočasno iziti, ker ni bilo dovolj gradiva. Kakor že večkrat, so tudi na tej seji ugotovili, da podeželski čebelarji pri našem glasilu premalo sodelujejo, dasi bi lahko marsikaj napisali o delu s čebelami.

S podeželskimi čebelarji je pa takole: vsak kmetovalec je v poletnih mescih tako preobremenjen z delom, da na kako pisanje niti misliti ne more. Tudi delavec in uslužbenec imata razen čebel še marsikaj, kar jima jemlje čas, tako da ne prideta do pisanja. V zimskih mescih bi ta ali oni že utegnil ob mrzlih popoldnevih ali večerih pri topli peči kaj napisati, vendar nima dovolj zaupanja v svoje pisateljske sposobnosti. Dejstvo pa je, da so ravno tisti čebelarji, ki nikoli nič ne napišejo, navadno odlični praktiki z bogatimi izkušnjami in dobrim darom opazovanja. Mogli bi s svojim znanjem obogatiti našo čebelarsko literaturo, ko bi jih le bilo mogoče pripraviti k temu, da bi prijeli za pero. Opaziti je tudi to, da ravno tisti, ki še nikoli niso nič napisali, radi kritizirajo naše glasilo, ker se ne zavedajo, da urednik ni čarovnik in da je glasilo pač takšno, kakršnega sami ustvarjamo.

Pri tem se nehote spominjam svojega dobrega znanca, ki je bil, dasi nekoliko priletan, strasten lovec. Imel je z divjačino veliko izkušenj; posebno mu je bilo pri srečanju življenje divjadi ob vodi. Kot pravi lovec je komaj čakal, da je pismonoša prinesel »Lovca«. Prebral ga je do

zadnje črke. Tudi sam bi rad za ta list kaj napisal, pa mi je večkrat potožil, da je za kaj takega vse preveč »trd« in vse premalo vaje pisanja. Na moje prigovarjanje se je čez čas le ojunačil in začel sodelovati pri svojem strokovnem glasilu. Seveda niso prav vsi njegovi prispevki zagledali belega dne, toda povečini so le bili natisnjeni.

Sedaj pa k stvari! Povedati hočem, kako se je mož lotil tega posla. Vzel je velik kos navadnega zavijalnega papirja, potem pa v en njegov ogel napisal s svinčnikom izbrano misel. V drugi ogel je napisal naslednjo misel in nadalje vsak dan katero, vendar vsako na drugi konec papirja. Ko se mu je zdelo, da je snovi za zamišljeni članek dovolj, je začel te misli urejevati in označevati z zaporednimi številkami. Ko so bile vse misli zbrane in pravilno razvrščene, je članek prepisal s črnilom na čisto in ga oddal na pošto. Za slovnico, pike in vejice se ni mnogo menil, saj je vedel, da bo to že urednik spravil v red. Ko je bil članek natisnjen, ga je primerjal s tistim, ki ga je bil sam napisal, in natančno preučil vse napake, ki mu jih je bil urednik popravil. Tako se je čedalje bolj izpopolnjeval in postal sčasoma kar dober strokovni pisatelj.

Marsikateri podeželski čebelar, ki je do sedaj morda mislil, da ne bi znal napisati članka iz svoje prakse, bi se lahko prav tako polagoma privadil pisanja. In, kar bi napisal, bi prav gotovo vsi radi brali. Dobro se spominjam, da je stric Matic nekoč zapisal v Slov. čebelarju, da mu članki, ki niso potrebni njegove pile, ne delajo takega veselja kakor tisti, ki jih je treba nekoliko predelati. Verjetno je tudi s sedanjim urednikom Slov. čebelarja tako. Naj ne bo nihče užaljen, če ne bodo izšli prav vsi njegovi prispevki. Urednik ima včasih večjo izbiro in izbere po prosti presoji izmed dobrega najboljše. Vsak je lahko prepričan, da bo njegov članek, če ima količkaj soli v sebi, gotovo izšel, če ne takoj, pa pozneje. In honorar? (Članki se namreč honorirajo.) Ta mu bo prav prišel za cigarete, ki jih poleti toliko popuha pri čebelah. Pa še tole: pišite samo na eno stran lista; zadnja stran naj ostane prazna! Pišite v bolj redkih vrstah, da ima urednik prostor za morebitne popravke. Pišite vztrajno in čim več! Če poznate koga, ki je v teh stvareh bolj izvežban kakor vi, bi bilo prav, da bi mu dali članek pregledati. Morda bi ga tudi naprosili, da vam ga vsaj v glavnem popravi. Šele nato bi ga prepisali na čisto in odposlali uredništvu. Še bolje bi seveda bilo, če bi ga dali pretipkati s pisalnim strojem, ker mora to drugače storiti uredništvo, preden izroče rokopis tiskarni. S tem bi mu prihranili mnogo dela. Stopite torej v krog sotrudnikov našega lista in mu prilijte sveže krvi! Stvar vseh sotrudnikov Slovenskega čebelarja pa je, da se kaj takega, kar se je zgodilo oktobra 1959, več ne ponovi.

JANŠEV PANJSKI SISTEM IN NAČIN ČEBELARJENJA *

ING. JOZE RIHAR

Na prvi pogled se bo zdelo marsikomu čudno, da obravnavam sistem čebelarjenja, ki je bil napreden v času Marije Terezije, ko pa vemo, da so odtlej izumi premičnega satja, satnic, točila, kadilnika in matične rešetke prinesli velike spremembe v čebelarstvo. Stvar pa je videti drugačna, če upoštevamo, da uvajamo v zadnjem času na naših družbenih kmetijskih obratih podoben panjski sistem. Če dostavim še to, da korak od Janševega k Langstrothovemu panju, ki omogoča v čebelarstvu industrijsko proizvodnjo, ni velik, sem tudi označil namen svojega članka.

Domači in tuji Janšeslovci so dokaj natančno opisali življenjsko pot Antona Janše. (1734—1773). Dali so poudarek mnogim njegovim odkritjem, ki jih je opisal v svojih delih: »Razprava o rojenju čebel« in »Popolni nauk o čebelarstvu«. Tako vemo, da je naš rojak kot vodja prve čebelarske šole na svetu na cesarskem Dunaju prvi učil, da se matice prašijo v zraku, da troti niso vodonosci, temveč samci, ki obhodijo matice, da je iznašel vršo za prestrezanje rojev, postavil temelj nauku o partenogenezi, skonstruiral premični sat v loku, učil dunajske čebelarje umetnosti prevažanja panjev in vpeljal biološko utemeljeno metodo za zatiranje kuge čebelje zalege.

Po opisih si lahko dobro predočimo takratni gorenjski panj. Prav malo pa se je doslej razpravljalo o tedanjih načinih, kako povečati panjevo prostornino, še manj o iznajdbah, ki jih je Janša vnesel v gorenjski panjski sistem. Moj namen je, da podam zaokroženo sliko o nauku tega »slovenskega čudodelnika«, kot ga imenuje L. Armbruster. Pri tem imamo opraviti z magacinskim panjskim sistemom v ulnjakih.

Panjev v *ulnjakih* med letom niso postavljali drugega vrh drugega, temveč tako, da so spodaj, zgoraj in ob straneh pustili nekaj prostora. Janša je priporočal, da naj puste čebelarji nad vsakim ali pod vsakim panjem prostora še za enega.

Panji so bili razmeroma veliki, saj so imeli 39 in več litrov prostornine. V stropnici so imeli eno ali dve luknji, ki so jih odprli ali zaprli, kadar so hoteli dati panju naklado. Podnica je bila pritrjena na panj tako, da jo je bilo lahko odstraniti. Če so hoteli polnemu panju

* Predavanje na kmetijski univerzi RTV Ljubljana dne 6. XI. 1958.

dati podklado, so podnico odstranili. Prazen panj brez podnice je postal naklada, če so ga poveznili na polni panj. Čebele obeh panjev so bile v zvezi po vehi, t. j. po luknji v stopnicah.

Vsi panji so bil enako izdelani, vendar so lahko njih prostornino zvečali ali zmanjšali. Za zvečanje panjev so uporabljali naklade, podklade, medklade ter priklade (sklepi) s strani in od zadaj. Na tem, harmoniki podobnem sistemu, ko panjsko prostornino lahko do malega poljubno zvečamo ali zmanjšamo, sloni ves Janšev način čebelarjenja.

Za naklade je uporabljal Janša navadne panje, ki so bili enako veliki kot plodiščni. Prišel pa je do tega, da ima panj kot naklada večasih preveč prostora. Zato je bržkone po tujem vzoru uvedel v svojem obratovanju tudi *polovične naklade (obode)*, ki jih je nalagal prav tako drugega vrh drugega. Enako se je v naslednjem stoletju zdelo Dadantu, da je primerneje uporabljati za mediščne naklade magacine s polovično velikostjo.

Vsa Janševa navodila o oskrbi čebel se skladajo z magacinskim panjskim sistemom. Govorijo o pomoči brezmatičarjem in združevanju družin, o širjenju gnezda v razvojni dobi, zabranjevanju rojenja, razmnoževanju družin z narejenimi roji, povečevanju pridelka medu in voska, o postopku za obnovo satja, prevažanju in oskrbi na tujih pašah. Vsa ta opravila sestavljajo zaključen sistem čebelarjenja, kar je razvidno iz naslednjih primerov.

Kadar je pri spomladanskem pregledu našel *osirotelo družino*, si je pomagal tako, da je brezmatičarja naveznil na drug panj ali mu ga podstavil, zaradi česar je iz dveh panjev nastal en sam. Ta postopek je gorenjskim kranjičarjem znan še danes: »pustoto« nastavijo dobremu panju.

Tudi druge roje in slabiče, ki ne bi mogli preživeti zime, je podobno *združeval*. Slabšemu panju je odvzel matico in ga čez nekaj ur naveznil kot nastavek na drugega.

Pri *razmnoževanju družin z narejenimi roji* si je pomagal z nakladami na dva načina. Najživahnejšim panjem, ki so že začeli noviti, je nastavil ali podstavil prazne panje. Ko so se čebele v nakladi ali podkladi namnožile, ko so izdelale satje ter je bilo v njem dovolj zalege in medu, je oca panja ločil, brezmatičnemu pa dodal matico. Za opisani način pravi, da je najboljši in najzanesljivejši, da zahteva najmanj truda, da se čebele ne vznemirjajo in panji ne poškodujejo. Omenim naj, da enako združujejo in delijo družine tisti, ki imajo standardni Langstrothov panjski sistem.

Vse vrline pokažejo panjske naklade pri *zabranjevanju rojev*, ki prizadeva čebelarjem vseh dežel in časov največ skrbi. Z opazovanjem je naš rojak dognal, da rojenje zmanjšuje pridelek medu. Zato ga je dopuščal le v toliko, da je spopolnil število prodanih panjev. Rojenje je preprečeval predvsem s povečavanjem panjskega prostora. Pri tem se je opiral na teoretično pravilen zaključek, da mnogo družin izroji zaradi tesnega prostora, in sklepal, da mora v povečanem prostoru ta vzrok odpasti. Najzanesljiveje je preprečeval rojenje z medkladami. Med panj in njegovo naklado je vstavil prazno celo ali polovično medklado. Janševi metodi je domala enak Demareejev način, ki se je v zadnjih 70 letih uveljavil kot najbolj uspešen pri čebelarjenju v Langstroth-Rootovem panju. Tudi pri Demareeju vstavimo med dva plodiščna dela še eno naklado.

Višek mojstrstva predstavljajo opisi v poglavju o *ukrepih za pomnožitev medu in voska, obnovo satja in zabranjevanje rojenja*. V tej kombinirani metodi pokaže njegov sistem vse prednosti, pri čemer pa je potrebna precejšnja mera znanja.

Pri pridelovanju voska vstavljamo prazne naklade, ki jih izrežemo, kakor hitro je v njih satje dograjeno. Pri pridelovanju medu dodajamo naklade z izdelanim satjem.

Zanimiv je tudi postopek, ko združuje pridelovanje medu in voska s pomlajevanjem satja in preprečevanjem rojenja. Pri teh manipulacijah panjska telesa po potrebi premešča, jih dodaja ali odvzema. S temi posegi v življenje čebel je dosegel visoke pridelke medu in voska, saj pripoveduje, da je dobil po pol centa medu od panja na leto. Omenim naj, da so opisana opravila po svoji naravi enaka opravihom v sodobnem ameriškem panju.

Za *prepeljavanje* so imeli panji posebne prezračevalne naprave. Tudi drugače so bili pripravni za prevoze na tuja pasišča. Na pašo je Janša prevažal plodišča, ob dobrem medenju pa je pridno nastavljal. Če je bila ena naklada polna, je nastavljal drugo, potem tretjo itd. kolikor sta pač dopuščala paša in čas. Janšev nauk je torej nauk sodobnih praktikov, ki gojijo čebele v panjih z nakladami raznih sistemov.

Z gornjimi izvajanji nisem nameraval dokazati, da je bil takratni gorenjski panj boljši kot sedanji panj z nakladami in premičnim satjem. To gotovo ni, kot pravi H. M. Fraser (1951), v mnogih pogledih pa je Janšev način čebelarjenja tekmeč čebelarjenju v Langstroth-Rootovem panju, ki je danes temelj industrijske proizvodnje v čebelarskih veleobratih vsega sveta.

SO TUDI IZJEME

VIRMASAN

V splošnem drži načelo, da je čebela pri svojih prvih opravilih navezana predvsem na panj. Šele, ko njen telesni ustroj popolnoma dozori, začne izletavati na pašo. To se zgodi 21. dan njene starosti. Do tega dneva opravlja posle čistilke celic, proizvaja mleček za zalego, poti vosek, izdeluje satje, nazadnje pa se udejstvuje kot stražarica pri vходу v panj.

A tudi pri tem vrstnem redu opravil pride lahko do izjem, ki jih povzroči bodisi čebelar ali narava sama. Zaradi tega je lahko vse življenje v panju postavljeno na glavo. Mlade čebele so primorane opravljati delo starih ali stare delo mladih. Nekaj takega je pred leti zajelo kar na splošno vse panje, zaradi česar so bili tudi čebelarji zelo prizadeti.

Leta 1957, je bila pomlad ugodna za razvoj družin. Narava je nudila dosti cvetnega prahu in, če je še čebelar s pitanjem družinam nekoliko pomagal, so se lepo razvile in bile v prvih dneh maja godne za predstavljanje. Večina čebelarjev je to v upanju na dobro pomladno pašo tudi storilo. Sadno drevje je bilo v polnem cvetju in pod njim je bilo vse rumeno od regrata. A delali smo račun brez krčmarja.

Vremenski preroki so že ves teden napovedovali vdor hladnega zraka s severa. In res nam ni prizaneslo. Pričelo se je z dežjem, končalo pa v noči od 5. na 6. maj s snegom. Snega je padlo toliko, da se je cvetoče drevje šibilo pod njegovo težo. Nato se je zjasnilo in žival, vajena izleta, se je vsula iz panjev ter ostala vsa v svežem snegu. Bili smo popolnoma brez moči. Nekateri so žrela zaprli, a so jih morali kmalu zopet odpreti, sicer bi se čebele zadušile. Rešila se je samo mlada nezletna žival in zalega. Da pa je bila mera polna, je ponoči padla toplota za več stopinj pod ničlo in vsa žival v snegu je zmrznila. Sneg pred čebelnjaki je bil popolnoma črn od mrtvih čebel in čebelarji smo hodili okrog kot izgubljeni.

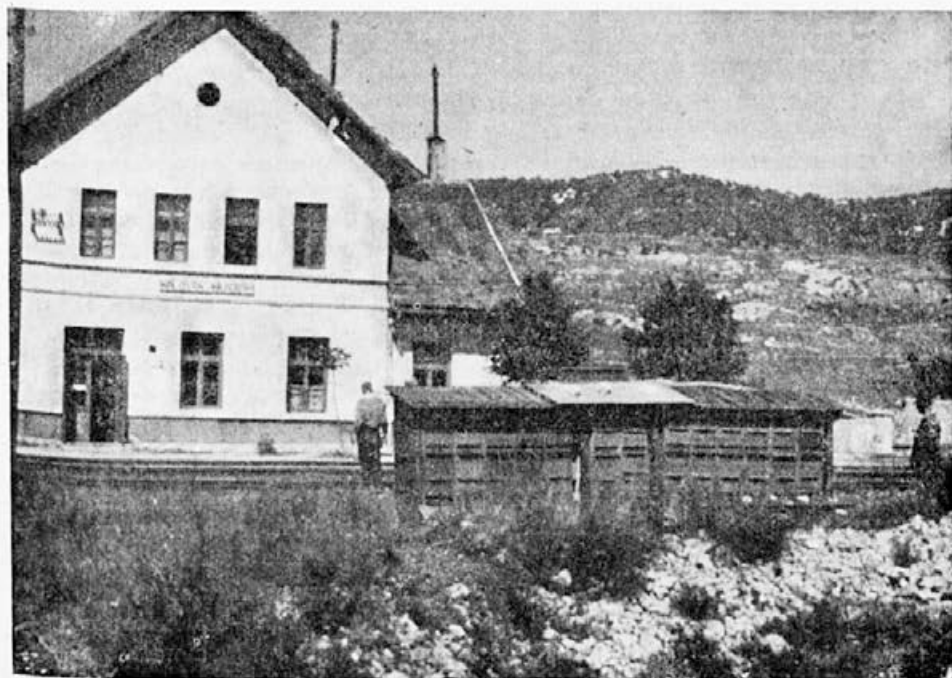
Svoje čebele sem nameraval peljati na pomladno pašo v Istro. Zato sem jih začel že konec marca pitati na zalego s kostanjevim medom. Ker je tudi narava storila svoje, so bile družine v zadnjih dneh aprila že na višku razvoja. Zaleženih je bilo 7—9 satov in verande so bile pod noč popolnoma zasedene. Nastavil sem satje v medišče in prigovarjal tovarišem, s katerimi vozimo skupaj na pašo, da bi odšli že v prvih dneh maja. Priganjal sem tembolj, ker je vse kazalo, da se bo slaba vremenska napoved uresničila. A imeli so tako tehtne vzroke, da smo morali preložiti odhod za teden dni. Če bi se odpeljali, bi bile družine

rešene. Res, da ni bilo v prvih dneh maja še izdatne paše v Istri, toda ostala bi bila vsa izletna žival, ki bi jo kasneje krvavo potrebovali.

Vozili smo potem sredi tedna preko Žirov in Rovt na Logatec. Te vožnje v snegu ne bom pozabil do smrti. Od Rovt naprej je bilo 25 cm snega. Sijala je polna luna in bila je lepa, jasna noč, da si lepše ne bi mogel predstavljati. Vse bi bilo prav, če bi bila to zimska noč, toda bila je noč sredi maja.

Srečno smo prišli na mesto. Kakih izgub se ni bilo bati, ker so se oslABLJENE čebele zaradi mraza stisnile v gručo. Ostal sem pri njih in opazoval, kaj bo. Prve dneve je bil izlet zelo slab, na srečo pa je bilo v panjih mnogo zalege. Mladice so se hitro polegale, a kar se je izleglo, je moralo že čez nekaj dni na delo. Bilo je kakor ob vojaški pripravljenosti, ko mora vse pograbit za orožje. Sila kola lomi in v sili še vrag muhe jé. Tudi tu se je pokazalo, da mora tedaj, ko gre za obstoj družine, vse na plan, kar leze in gre.

Ker je bila kar dobra paša, so se družine kljub velikim izgubam čebel opomogle in še precej nabrale. Vse drugačen pa bi bil seveda donos, če bi ne bila narava tako kruta s čebelami in čebelarji.

Slovenski čebelarji na žepkovi paši na postaji Malovan v Liki.
Včasih je bilo tam tudi do 5000 panjev.

O MATIČNEM MLEČKU

DR. JURIJ SENEGAČNIK

Matični mleček, o katerem smo na čebelarških predavanjih slišali precej zanimivega, zaradi svojih nenavadnih lastnosti zadnja leta precej razburja svetovno javnost. Poročila o raziskavah in poskusih z mlečkom so do nedavnega bila raztresena po različnih inozemskih časopisih in revijah, tako da je naši radovednosti bilo mogoče ustreči le v določenih mejah. V preteklem letu pa smo čakali, da so vsi poskusi z njim do konca leta 1957 zbrani v eni sami knjigi z naslovom: »Matični mleček. Njegova zgodovina in lastnosti. Njegov sestav in uporaba pri dietah in zdravljenju ljudi.« Naslov knjige je: Hobe Belfer. La gelée royale des abeilles. Son histoire et ses propriétés. Sa composition — ses utilisations en diététique et thérapeutiques humaines. Založba: Librairie Maloine, 27, rue de l'École de Médecine, Paris 1958.

Avtor knjige de Belfer je biolog in temeljit poznavalec mlečka. Je tudi prvi, ki je prišel na idejo, uporabljati mleček v zdravilne namene. Knjiga je pisana strogo znanstveno in je v glavnem razumljiva biologom, kemikom in zdravnikom. Na 470 straneh podaja vse, kar je do časa pred izdajo v letu 1958 bilo dognano o mlečku.

Naj mi bo dovoljeno, da našo čebelarško javnost in vse ostale, ki se za mleček kakorkoli zanimajo, na kratko informiram o tej čudežni snovi. Vsi podatki so iz že omenjenega dela H. de Belferjeja. V pričujoči številki »Čebelarja« se bom omejil na krajši uvod, podrobnosti pa bom obdelal v kateri od naslednjih številki.

Uvod

Do 2. februarja 1952, ko je v časopisu »La presse« izšel članek z naslovom: »Čebela odkriva skrivnost mladosti«, se skoro nihče ni zmenil za matični mleček, njegove nenavadne lastnosti pa so poznali le maloštevilni raziskovalci. Prvi, ki matični mleček omenja in mu je tudi dal današnje ime, naj bi bil švicarski čebelar François Huber v letu 1788. V koliko izraz matični mleček ustreza francoskemu gelée royale in v koliko je že dolgo rabljeni slovenski izraz primeren, naj presodijo naši čebelarški vrhovi, ki so napisali in dali v uporabo dve obsežni strokovni knjigi, na kateri smo lahko res ponosni.

Število raziskovalcev, ki so se do danes že ukvarjali z mlečkom je precejšnje. Do leta 1952 so se žal vsi omejevali na laboratorijsko ugotavljanje osnovnih sestavnih delov in lastnosti, n. pr. količine vitaminov, bakterio-statičnih in baktericidnih lastnosti in podobno. Leta 1952 pa je H. de Belfer odkril skrivnostno moč mlečka, potem ko ga je trinajst let v največji tišini neumorno raziskoval, in pokazal, da ne vpliva nenavadno le na razvoj ličinke, marveč da vzpodbudno deluje tudi na razvoj določenih celic v človeškem telesu.

Odmev na Belferjevo sporočilo je bil zelo močan v dobrem in slabem smislu. Tudi ugovorov in očitkov se ni manjkalo. Precejšen del jih je bilo zaradi načina, kako naj se mleček jemlje. Avtor je namreč priporočal dajanje per os, t. j. skozi usta, medtem ko so številni nasprotniki bili za vbrizga-

vanje v mišično tkivo, ki je v današnji medicini eden običajnih načinov dajanja zdravil. Kmalu po objavi so se na trgu pojavile številne potvorbe mlečka brez kakršnekoli zdravilne vrednosti, ki so napravile tudi nekaj zmede. Prav zato bi morali biti čebelarji čim boljše poučeni o pridelovanju in shranjevanju mlečka. Ljudstvo namreč rajši zaupa poštenemu čebelarju kot šarlatanskemu prekupčevalcu in lahko smo prepričani, da tudi pri nas ne bo nihče podvomil v pristnost mlečka oziroma ustreznega preparata, ki bi ga dobavljali naši priznani čebelarji. Morda tudi ne bi bilo odveč, če bi dobil kupec v primeru, ko bi pripravili večje količine tega preparata, še natančnejše podatke o izvoru kupljenega vzorca. Na splošno pa je opaziti, da je tudi pri zainteresiranih, bodisi pri čebelarjih, bodisi pri kupcih znanje o mlečku zelo pičlo. Še prav posebno to velja za razne vrste »pacientov«, ki v glavnem ne vedo drugega, kot da je mleček »čudodelen«, da je kot nalašč za njihov primer, in se ga zato oklepajo kot rešilne bilke. Morda ne bi bilo odveč, če pred resnejšim razglabljanjem o mlečku, ki nas čaka v prihodnji številki, na kratko razmislimo, oziroma si priključimo v spomin najbolj znana dejstva: kje mleček nastaja, kakšen je, kakšna je hrana za razvoj matice in kakšna za razvoj čebele, pa tudi, kako ga pridobivamo, kako je treba z njim ravnati in kako ohranimo njegovo učinkovitost.

Mleček je po svojem zunanem videzu podoben kondenziranemu mleku. Je kisel (približno toliko kot sifon) in ima posebno aromo. Če ga pustimo na zraku, se zgoščuje in naposled otrdi, pri čemer postane bolj ali manj rjav. Je pa bolj redilen kot mleko sesalcev in ga organizem lahko skoro v celoti izkoristi. Proizvajajo ga posebne žleze v glavi mladih čebel, starih od pet do dvanajst dni. V času, ko so mlade čebele nekake »dojilje«, dosežejo te žleze višek svoje dejavnosti. Po dvanajstem dnevu se začno manjšati in potem nikoli več ne proizvajajo mlečka, t. j. tiste izredne snovi, s katero se hranijo čebelje ličinke prve tri dni svoje preobrazbe, matice pa ves čas svojega življenja. Mleček je torej tista snov, ki čebeljo ličinko izpremeni v matico. Že Alin Caillas ugotavlja, da najdemo mleček le v nepokritih matičnikih ali v celicah z žrkami čebel oziroma trotov najdalj do treh dni starosti. Seveda je težko določiti natančen čas, ko preneha hranjenje čebeljih žrk z mlečkom in ko ga zamenja preprostejša hrana. Nedvomno je, da še drugi dan vsaka ličinka ne glede na spol in bodoči namen dobiva za hrano čist mleček. Prehod na navadno hrano pa se urejuje bolj po navidezni starosti, t. j. bolj po velikosti kot po dejanski starosti. Nekatere ličinke namreč dozorevajo hitreje kot druge.

Tretji dan pa se glede na to, kaj naj bi iz ličinke nastalo, hrana spremeni. Matičja ličinka, katere zibelka je skrbno zgrajena in povečana, se namreč še naprej hrani z mlečkom. To ji tudi omogoči, da se preobrazi v »kraljico« z vsemi oblikovnimi odlikami, tako notranjimi kot zunanji. Razvije se ji plodilni organ in sposobnost za zaleganje jajčec, medtem ko ličinke samcev in delavk od tretjega dne dalje dobivajo za hrano zgolj navaden »mleček«, ne pa matični mleček. Vpliv matičnega mlečka na razvoj navadne in matične ličinke se kaže v naslednjem:

Matica, ki je bila hranjena z matičnim mlečkom, je dolga 17 mm, tehta ob svojem rojstvu po 15 dneh 200 miligramov in lahko živi 5 let.

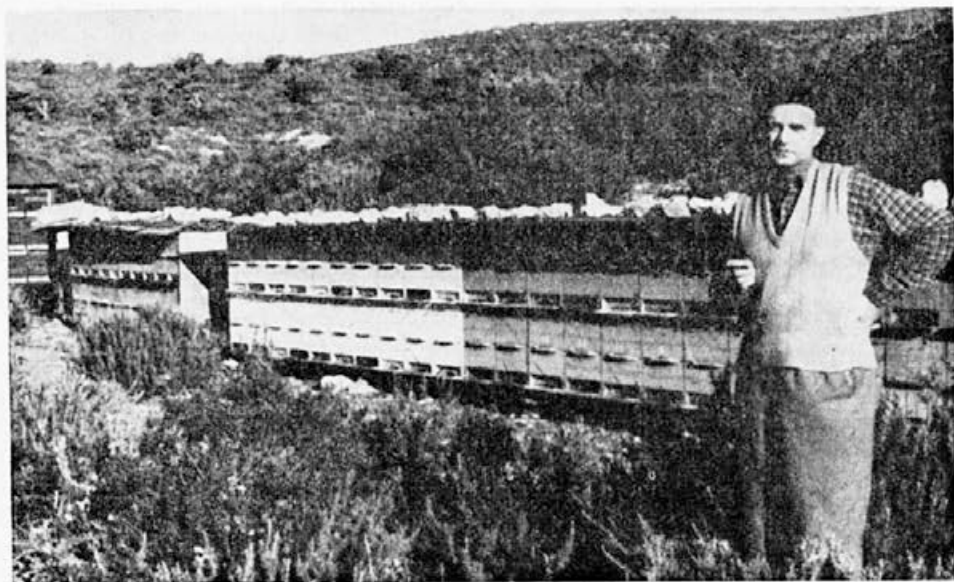
Čebela, ki ni bila hranjena z matičnim mlečkom, se izleže šele po 21 dneh, tehta 125 miligramov, je dolga le 12 mm in živi poleti v času največje zaposlitve približno 6 tednov, pozimi, v dobi počitka pa 5 do 6 mesecev. To dejstvo je navdušilo biologe, da so začeli razmišljati o posebnostih matičnega mlečka. Iz matičnika je mogoče dobiti 0,1 do 0,25 g mlečka. Imeti moramo torej 4 do 10 matičnikov za 1 g te snovi. Za povečano produkcijo matičnega mlečka uporabljajo čebelarji posebne načine. Nekateri odstranijo iz panja matico in prisilijo s tem družino, da »potegne«, kot pravimo, nad čebeljimi ličinkami več matičnakov, drugi pa presajajo manj kot dva dni stare ličinke v umetne nastavke matičnikov, ki jih nato namestijo v predhodno osiroteli družini.

Ker se mleček zelo hitro pokvari, je pri delu z njim potrebna največja previdnost. Uporabljati je treba posebno nekovinsko žličko (leseno, koščeno ali iz plastične mase), s katero lahko zelo skrbno postrgamo dno celice. Posoda, v kateri mleček shranjujemo, mora biti iz barvanega (temnega) stekla ali pa kake nepresojne nekovinske snovi.

Da zavarujemo mleček pred škodljivimi vplivi, ki zmanjšujejo njegovo obstojnost in ga razkrajajo, ga moramo hraniti v zaprtih stekleničkah v temi in pri temperaturi od 0° do 5° C (hladilnik ali ledenica). H. de Belvefer je za shranjevanje mlečka izdelal poseben postopek.

Ker smo glavne pojme o mlečku pravkar osvežili v svojem spominu, lahko prihodnjič pričnemo z bolj temeljitim razglabljanjem o njegovem sestavu in o vzrokih njegove nenavadne učinkovitosti.

(Dalje prihodnjič)

Čebelar Vukelić iz Zagreba, ki čebelari z 100 AŽ-panji, sredi cvetočega rožmarina na otoku Visu.

ROČNA STISKALNICA ZA SATNICE

OKO

Ko je v drugi polovici preteklega stoletja izumil mizar Mehring stiskalnico za satnice, se je ta izum hitro razširil med čebelarji Srednje Evrope in Amerike. Do konca 19. stoletja je bilo v rabi že nad 11.000 takih stiskalnic, kakor nam poroča »Slovenska čebela« v letih 1875 in 1882. Pri nas so prišle dokaj kasno do veljave. Današnja doba tehnike jih je v večjih obratih nadomestila s stroji za vlivanje ali stiskanje satnic, pri manjših čebelarjih pa taki dragi stroji še dolgo ne bodo izpodrinili preproste ročne stiskalnice. Kako si jo lahko vsak sam naredi iz cementa, seveda, če ima količkaj vaje v obdelavi lesa in kovin, je razvidno iz naslednjega opisa!

Najprej si moramo priskrbeti brezhizbno satnico, ki pa naj bo nekoliko večja, kot so satnice, ki jih uporabljamo v navadnih AZ-panjih. Te so 23×39 cm velike, naša pa naj ima velikost 25×41 cm, da lahko kasneje njene robove obrežemo. Podjetje Medeks bo gotovo ustreglo želji posameznih čebelarjev in jim izjemoma izdelalo tako veliko satnico.

Za spodnji del stiskalnice — imenujmo jo na kratko ponev — potrebujemo trakove iz železne pločevine, in sicer debele 1 mm ter široke 450 mm, za zgornji del pa široke samo 20 mm. 450 mm široki trak odrežemo v ustrezajoči dolžini satnice + 4 cm za prečno stikališče, v našem primeru torej $41 + 4$ cm za vsako stran satnice po enega. Prav tako odrežemo dva trakova za obe stranici satnice + 4 cm, torej $25 + 4$ cm. Te trakove potem zapognemo, kakor kaže slika 1. Konce prirežemo za prečna stikališča poševnih gornjih delov, ogle spodnjih delov pa zavarimo tako, da sestavljajo pravokoten okvir v velikosti 25×41 cm. V obeh kotih daljše stranice privarimo ležajni ponvici (slika 2). Robove pločevine je treba temu primerno porezati. Zgornja robova pločevine in ležajni ponvici se morajo ujemati. Od spodnjega roba ležajne ponvice moramo pločevino približno za 2 cm poklepati navzdol, tako da se v ponvici ležeči osovini zgornjega pokrova z lahkoto premikata. Ležajni ponvici naredimo iz nekoliko debelejšega kosa železa, kot navaja slika, da lahko zvrtaemo luknjo za ležaj, za kar rabimo plosko brušen sveder s premerom 5 mm. Luknjo nato izpilimo, kakor predvideva slika.

Okvir za pokrov naredimo iz 20 mm širokega železnega traku, ki ga potem v enem kotu zavarimo. Na obeh oglih daljše stranice privarimo oba ležaja (slika 3), ki morata biti popolnoma enaka. V spodnji in zgornji okvir vložimo potem 3 mm debele železne palice. V sredino spodnjega in zgornjega okvira zvrtaemo v krajših stranicah po dve, v daljših pa po tri luknje s premerom 3 mm. V te luknje vložimo palice in jih privarimo. S tem ojačanjem dobi cement potrebno trdnost.

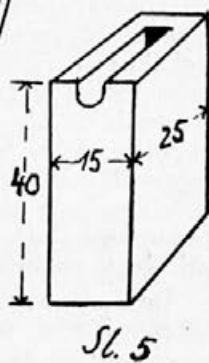
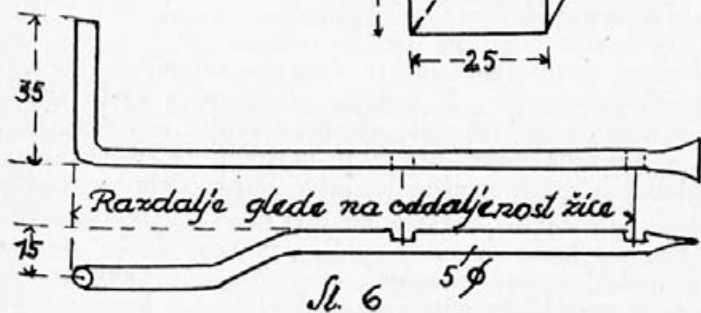
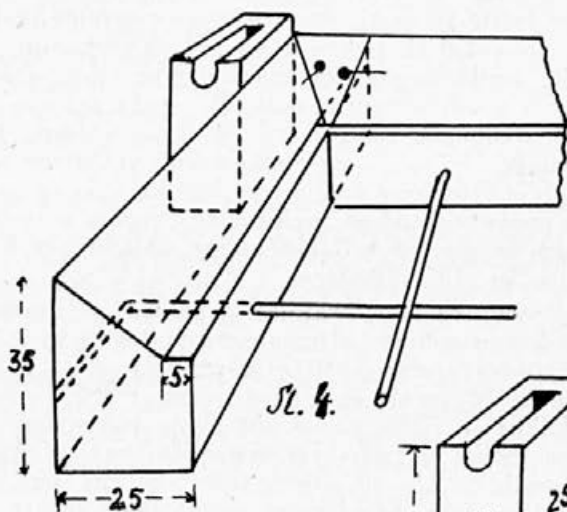
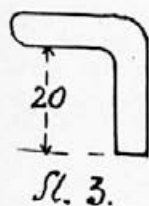
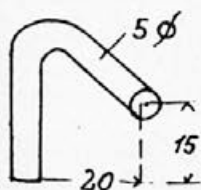
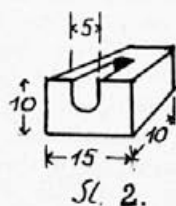
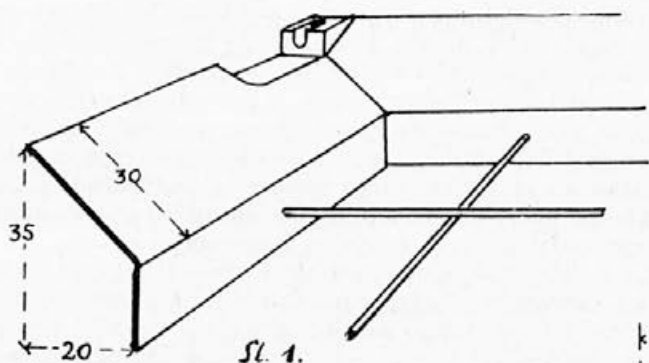
Da laže ravnamo s pokrovom, privarimo na sprednji rob dve pentlji iz tanke pločevine (0,5 mm), ki objemata vsaka s svojo zanko po en železen obroček s premerom 40 mm iz 4 mm debele žice, ki ga nekoliko sploščimo. Dva kosa pločevine, ki ju upognemo pravokotno in na katera bomo privili ročaj, privežemo močno z žico na napeljane palice nekako v sredini pokrova.

Ko imamo vse to narejeno, preidemo k najvažnejšemu delu, k ulivanju cementnih kalupov. Pri tem je treba upoštevati naslednja navodila. Uvodoma

omenjeno satnico v velikosti 25×41 cm (ali nekoliko večjo), položi na ravno podlago, najbolje na marmornato ploščo ali brušeno steklo (zrcalo). Nanjo postavi pokrov in ga vtisni, vendar ne toliko močno, da bi satnico izbočil ali poškodoval osnutke celice na drugi strani. Suh, svež, nikakor ne star cement potresi nato v okviru na satnico, tako da te nikjer več ni videti. Nato zmešaj posebej cement s peskom v razmerju 1 : 3 in z vodo v testo. S tem testom previdno napolni pokrov do roba in površino zgladi. Čez kake pol ure potresi površino s suhim cementom in jo z velikim nožem znova zgladi. Šele po treh dneh dvigni pokrov s podlage ter ga položi na dve letvici, ki sta le malo večji od njega, tako, da bo satnica obrnjena navzgor. Če gleda kaj satnice čez okvir, jo previdno obreži s toplim nožem. Nato položi ponev narobe na satnico, pazi pa, da bodo ležaji dobro tičali v ponvicah. Sedaj ponovi vse, kar si že delal pri cementiranju pokrova: najprej potresi s suhim cementom satnico, nalij nanjo cementno testo, to pa potresi s suhim cementom in izgladi površino. Odlitek pusti pri miru vsaj osem dni, mora pa biti vedno vlažen (oblagaj ga z mokrimi krpami). Po tem času ne poskušaj nasilno odpreti stiskalnice, ker se ti to ne bo posrečilo. Pač pa jo daj v pečico, če mogoče v ploščati pekači, polni vode. Pa tudi v ponev nalij vodo do vrha poševnega roba. Nato zakuri v štedilniku. Ko se ti v žlebu stiskalnice raztopi nekoliko voska, lahko vzameš stiskalnico iz pečice. Sedaj odlij vosek iz žleba in dvigni pokrov, obe še vroči plošči pa obriši z mehko krpo, da odstraniš ostanke voska. Zadnje sledove voska boš pa moral odstraniti s staro krtačo in triklor etilenom, ki ga naliješ na obe matrici (kalupa). Iz previdnosti delaj to pri odprtem oknu, ker pljuča ne prenesejo hlapov triklor. Če nimaš tega, lahko čistiš tudi z bencinom, a brez oljne primesi. S tem pa delaj na prostem, ker so bencinski hlapi zelo vnetljivi.

Kdor ne zna obdelovati železa, si lahko izdelava potrebne dele za stiskalnico iz lesa.

Leseni okvir za dno naj bo napravljen iz bukovih letev po merah, kakor so navedene v sliki 4. Obe daljši stranici naj bosta dolgi kot satnica + 5 cm, t. j. $41 + 5$ cm, obe stranski pa le 25 cm, t. j. toliko, kot je satnica široka. Ležajni ponvici naredimo po merah slike 5 in ju pritrdimo izza obeh oglov daljše stranice. Na okvir ju privijemo s štirimi lesnimi vijaki, ki imajo poglobljene glavnice. Z navpičnim privijanjem nastanejo med koti in robovi ležajnih ponvic reže, ki jih moramo zamazati z lesnim kitom. Preden dokončno privijemo ležajni ponvici, zabijemo tja, kjer hočemo kitati, majhne žebličke, da lesni kit bolje prime. Za lesne vijake moramo poprej izvrtati luknje, ker se trd les rad kolje. Preden lesene dele staknemo, jih moramo namazati z mrzlim lepilom. Luknjice za žico izvrtamo v sredini 15 mm visokega spodnjega roba ponve. Te morajo biti enakomerno oddaljene druga od druge. V daljši stranici naj jih bo po osem, v krajši pa po štiri; vsaka naj ima 2,2 mm premera. Po dve luknji na zunanji strani sta spojeni z 2,2 mm globokimi utori, zato da žica, ki jo napeljemo od ene do druge, ne gleda iz okvira. Žice torej upognemo v obliki črke U in jih porinemo skozi izvrtane luknje ene in druge strani, nad prečnimi žicami jih pa zapognemo. Pri vdevanju jih prevlečemo kot pri pletenju košar. Da letev pri upogibanju žic ne stisnemo ali ukrivimo, vtaknemo vsakokrat pod žico tako dolgo letvico, kot je okvir dolg oziroma širok.

Zgornji okvir sestavljajo bukove letvice v velikosti 5×20 mm, pri čemer sta daljši stranici dolgi $420 + 10$ mm, krajši pa le 25 cm. Daljši letvici pribijemo z dvema žebličkoma na krajši. Žico vpeljemo na poprej opisani način. Ko smo žice vpeljali, pritrdimo nanje z žico oba prednja obročka in v sredini okvira oba pravokotno upognjena kosa pločevine za ročaj. Prav tako pritrdimo na žico ležaja (slika 6). Če se je okvir pokrova zaradi žičenja kaj raztegnil, popravimo to z žico, ki jo napnemo diagonalno.

Ko se je nekako po enem dnevu lepilo posušilo in ko smo zamazane kote izgladili, prevlečemo okvir večkrat z vročim firnežem in lakom.

Oba cementna kalupa izdelamo na zgoraj opisani način. Začnemo pa najprej s spodnjim delom, t. j. s ponvijo. Zato rabimo ravno desko, ki jo položimo na primerne letvice, nanjo satnico in na vse navzdol obrnjeno ponev. Ostalo delo je isto kot pri stiskalnici s pločevinastim ogrodjem.

Ker sta ležaja v zgornjem pokrovu še premična, je treba pri vlivanju pokrova paziti, da ležita ponvici v isti črti.

Če je stiskalnica skrbno narejena, ne ustreza samo kupljeni kovinski, ampak ima še to prednost, da se dvo zaradi rabe ne ukrivi in so vlite satnice vedno enako močne. Pri zadostni vaji lahko vlivamo 50 gr težke satnice, če imamo dovolj voska, pa tudi debelejšje.

Pred vlivanjem segrejemo vosek do 80°C , stiskalnico pa približno do 40°C . Pred vsakim vlivanjem moramo kalupa politi z ločilom. Kot ločilo uporabljamo krompirjev sok, sirotko, medeno vodo itd. Paziti pa moramo, da se ločilo ne peni, sicer dobimo v satnice mehurčke. Ločilo zavremo, ga vlijemo v kalup, pokrova na pol pripravimo in počakamo nekaj minut, da dobita ločilo in matrici enako temperaturo. Nato izlijemo ločilo tako, da izteče v enem vogalu stiskalnice v pripravljeno posodo. Ko je vse ločilo izteklo, dvignemo pokrov z levo roko, z desno pa zajamemo v četrtlitrsko zajemalko vosek in ga enakomerno razlijemo po vsej površini, nakar zapremo pokrov brez posebnega pritiska. Kar je voska odveč, odteče v zunanji žleb poneve; od tod ga preko enega vogala odlijemo. Ostali vosek v žlebu in satnica se morajo sedaj nekoliko ohladiti, za kar zadošča čas, da satnico, ki smo jo vlili, obrežemo.

Preden vzamemo satnico iz kalupa, potegnemo s toplim nožem po žlebu ob pokrovu, s čimer odstranimo ostanke voska iz žleba. Ko pokrov dvignemo, leži satnica v ponvi, ali pa je prilepljena na pokrovu. Lahko se tudi zgodi, da se pri odpiranju le deloma dvigne s pokrovom, deloma pa ostane v ponvi. Vsekakor je treba paziti, da je ne pokvarimo. Pred ponovnim vlivanjem voska ločila ni treba več segrevati, pač pa mora imeti vosek stalno isto temperaturo. Ako se satnica prime kalupa, smo najbrž pozabili v ponev naliti ločilo ali pa nima vosek prave temperature. Ostanke satnice ne smemo izpraskati z ostrimi predmeti, ampak jih moramo odstraniti z vrelo vodo. Če ima satnica mehurčke, se je ločilo spenilo. Razpoke v njej povzroči prehladna stiskalnica ali pa prevroč vosek. Pri takih napakah ne smemo obupati, kajti po nekaj slabih odlitkih se nam bo prav gotovo delo posrečilo.

Da ne bo vse naokoli pomazano z voskom, postavi mizo s stiskalnico tik k štedilniku ali ognjišču. Od lonca do mize položi primerno desko, na to, kakor tudi na mizo pa položi moker časopisni papir. Voščene kapljice ali polit vosek s take podlage prav lahko odstraniš in daš nazaj v lonec.

O ROJIVOSTI IN NEROJIVOSTI NAŠE ČEBELE

V. MARTELANC

V tujini prištevajo našo čebelo med rojive pasme, kar bi bila poleg njenih mnogih dobrih lastnosti njena slaba stran. Za čebelarje, ki imajo že ustaljeno število panjev, a nimajo za roje zanesljivih interesentov, so nezaželeni roji neprijetna stvar. Čebelarji začetniki pa si žele čim več rojev, da bi v najkrajšem času napolnili prazne panje. Prvi si želijo nerojive rodove, drugi pa obratno. Ker je današnja tehnika za narejanje rojev na primerni višini, bi bili nerojivi čebelji rodovi v splošnem bolj ekonomični.

Mnogo si pri nas prizadevajo, da bi vzredili nerojive čebelje rodove, ponekod celo s smotrnim odbiranjem in vzornimi statističnimi podatki. Težko je ugotoviti, kje in kako daleč v preteklost sega pri nas odbiranje nerojivih čebel in kakšni so bili uspehi. Pred nekako 25 leti, ko sem imel nad 100 AZ-panjev, sem označil skupino na videz nerojivih družin. Pri nadaljnjem razmnoževanju z narejenci sem uporabljal zalego iz teh panjev. Tik pred drugo vojno sem imel okrog 180 panjev, toda roje bi lahko v vsakem letu preštel na prste ene roke. Bil sem skoraj prepričan, da sem rojivost iz svojega čebelnjaka iztrebil. Toda vojna vihra me je že v letu 1942 odtrgala od čebel in družine. Spomladi leta 1943 sem se v zaporu mnogo zanašal na nerojivost svojih čebel, čeprav jih ne bi nihče pravočasno uredil. Pa sem se uštel v svojih računih. Sporočili so mi, da čebele množično roje. Pozneje mi je nekdo, ki je bil ravno tedaj pri mojem čebelnjaku, ko so čebele rojile, pravil, da je naštel okrog po drevju 20 malih in večjih rojev. Ko sem se v poznem poletju vrnil zopet k čebelam, je bila slika naravnost porazna. Ugotovil sem, da je izrojilo skoraj 80 % panjev, a ne samo enkrat, nekateri celo večkrat. Na žalost so prestregli le kakih 5 % rojev; ostalo je odšlo pač v ilegalo. Ob obilni paši, ki je v tem letu trajala skoraj do jeseni, so moje družine dale glede na druge le 20 % donos. Toda to ni bil zame najhujši udarec. Bolj me je bolelo, da so se vsa moja prizadevanja izjalovila. Tako sem prišel do spoznanja, da ni rojivost ali nerojivost odvisna samo od smotrnega čebelarjenja, temveč še od mnogih drugih činiteljev. Kot važen regulator rojilnega razpoloženja je in bo paša.

Dobrih 11 let kasneje sem našel potrdilo za to svoje prepričanje. Sklenili smo, da bomo za tedanjo dvoletno čebelarsko šolo obnovili bivšo plemenilno postajo v Kamniški Bistrici. Določena komisija je končno staknila pri zanesljivem naprednem čebelarju trotarja z odličnimi lastnostmi medarja in, kot smo domnevali, tudi z ustaljeno nerojivostjo. Skratka: bila je odlična čista družina iz poštenih in zanesljivih rok. Družina je na novem mestu marljivo izletavala na skromno hojevo pašo. Pri prvi seriji na plemenišče postavljenih prašilčkov se je zaradi slabega vremena sprašilo nekako 60 % matic. Postajo je nadzoroval upokojen prosvetni delavec, ki je nekoč upravljal manjši čebeljak pri neki prosvetni ustanovi. Ste radovedni, kako se je končalo s tem res strogo izbranim in mnogo obetajočim trotarjem? Dal je zelo lep prvi roj in trmastega družca, ki so ga zaman cela dva dni ogrebali z vrha neke smreke. V trotarju-izrojencu pa so še kvakale matice kot žabe v luži. Kar 6 od teh smo vrnili v osirotele prašilčke. Kasneje smo sprašene

matice izvozili, ker kupci niso zahtevali stroge selekcije. Kaj naj rečem k temu? Čebelar-prodajalec je dal brez dvoma po svoji vesti najboljšo družino iz svojega večjega čebelarstva. Z večjim čebelarjenjem je krotil rojilni nagen čebel. Kakor hitro pa je bila družini na plemenišču sneta uzda njegovega načina čebelarjenja, je ta zdirjala po poti, začrtani od narave.

Poglejmo nekoliko, kaj pravi o tem biološka veda. Vsa živa bitja na na našem planetu so že milijone in milijone let slepo podvržena razmnoževalnemu nagonu, ozaljšanim z ljubezensko idilo. Z druge strani pa živali v večnem boju za obstanek neprestano redčijo svoje vrste. Le kar je kleno, trdno in odporno, ostaja za nadaljnji razplod. Po izkopanih okameninah so paleontologi ugotovili, da so se čebelje družine pojavile na zemlji v prazgodovinskem novem veku nekako sredi terciara, to je približno pred 20—30 milijoni let. S pojavom človeka na zemlji je razvoj čebele dosegel dosedanje oblike. Ako zasledujemo pri raznih živalih razvoj oziroma okrnjevanje nekaterih organov ali nagonov zaradi nujnih življenjskih potreb, vidimo, da so take biološke preobrazbe zahtevale v prazgodovini milijonska ali stotisočletna obdobja. Da se je n. pr. matica iz prvotne samotarke preobrazila v nekak zalegalni stroj, je bilo potrebno za naše pojme ogromno časa.

Razplojevalni nagon je pri današnji čebelji družini povezan še z dvema nagonoma, t. j. z delitvijo družine in potovalnim instinktom, ki pripelje del prvotne družine v novo domovanje. Vsako rojenje sestavljajo te tri bistvene komponente. Vendar lahko narava v izjemnih razmerah popolnoma zavre ali z vso silo sproži val rojenja s stalno delujočim pašnim regulatorjem. Brezpašna doba zanesljivo ustavi rojenje in s tem nekako zavaruje družino, da strnjena pričakuje kakršnokoli pašo, ki bi ji zajamčila obstoj. Tudi ob izredno bogati paši dajo čebele prednost nabiranju pred rojenjem. Tedaj je harmonična delitev dela v panju skoraj porušena in iz panja vre vse, kar more (tudi le nekaj dni stare mladice), z geslom: nanesimo v panje čim več medu, ki je vir življenja, ker lahko paša vsak trenutek preneha! Kaj takšnega se pri nas primeri ob obilni gozdni paši (kot n. pr. 1928), ko čebele skozi nekaj mesecev polnijo medišča. Čebele nimajo tedaj časa misliti na rojenje, ampak vidno ginejo od prenapornega dela. Ako pa taka paša traja le nekaj tednov in se nato zniža na $\frac{1}{4}$ —1 kg donosa na dan, se panj celo v poznem poletju lahko prične pripravljati na rojenje. Taka dva ekstrema (brezpašnost in obilna paša) nam ne smeta biti merilo pri presojanju čebelje družine glede na njeno rojivost.

Razen z rojenjem je narava zavarovala obstoj čebelje družine še z nekim **zasilnim ukrepom**, to je s preleganjem. S strogega biološkega gledišča je preleganje v primerjavi z rojenjem sekundarnega pomena, ker zagotovi družini zgolj njen obstoj, ne pa njenega razploda. Če bi n. pr. narava v bodočnosti izmenjavala matice zgolj s preleganjem, potem bi razne elementarne nesreče, brezpašne dobe, sovražniki, kakor tudi napori družine za obnovo satja kaj v kratkem zbrisale čebele z zemlje. Res je, da bi lahko čebelar kljub nerojivosti čebel z narejenimi roji skrbel za razmnoževanje družin, toda vprašanje je, če bi to le ne vodilo v degeneracijo. Narava se ne pusti krmariti po željah čebelarjev, ampak postavi svoj »stop« kakor n. pr. pri špekulaciji z umetno povečanimi celicami na satnicah.

(Dalje prihodnjič)

MOJA PISANA ČEBELARSKA DRUŠČINA

BONIFACIJ SRSEN

Pravijo, da človeku ni dobro biti samemu. Družabno bitje je in zato se počuti ugodno le v družbi. To pa velja seveda tudi za čebelarje, saj so prav tako ljudje, čeprav naši nasprotniki pogosto trdijo, da nismo. Celo naše čebelice žive složno druga ob drugi; čim več jih je, tem bolje se počutijo in tem bolje jim gre.

Take misli so me navdajale, ko sem še kot fant pred vojno prevažal svoje muhe po svetu. Povsod me je bilo dosti in nič mi ni bilo smukniti z njimi (tja v Banat, v slavonske gozdove ali na jesen v Liko). Ko sem takole vozil svojo žival po enoličnih slavonskih ravninah, se mi je pogosto zahotelo, da bi imel s seboj kakega prijatelja čebelarja. Še lepše bi seveda bilo, če bi si našel kako brhko čebelarko, s katero bi zavezil magari v zakonski stan. Toda za čebelarke je bila že v tistih časih stiska; ni jih bilo in čebelarski poklic je bil, kot je še danes, monopol močnejšega spola. Tako mi ni preostalo nič drugega, kot da ostanem še naprej sam ali da si zberem kakega sotrudnika iz obilice čebelarjev, ki so me že snubili, zlasti starejši. Takile starejši možje so imeli svoje tehtne razloge. Ker sem bil mlad in močan fanté, je vsakdo računal, da bom z lahkoto dvigal tudi njegove panje in mu bil izvrsten pomočnik. Za vse to sem dobro vedel in zato sem prepustil izbiro kar slučajju oziroma srečnemu naključju. In zares mi je usoda poslala na mojo trnovo življenjsko čebelarsko pot človeka, ki je odločilno vplival na vse moje udejstvovanje pri čebelicah.

Spoznal sem ga lepega pomladanskega dne še v stari čebelarni. Kje neki naj bi ga bil drugje? Tam so se včasih še bolj kot danes zbirali ljubljanski muharji in prihajali po informacije vseh vrst. Tu so se sklepala prijateljstva, tu so se delali načrti za drzne podvige; prav na tem mestu so se prijateljstva tudi krhala in med prevaževalci avanturisti je prišlo pogosto do glasnih prerekanj zlasti glede tovarštva in računov. Včasih so bili tako glasni, da so se morali s svojimi živahnimi debatami vred preseliti na obširno dvorišče, ker so v lokalni vzbujali pozornost nakupovalcev, ki so si predstavljali čebelarje v drugačni luči. Mislili so si namreč, da so tako pohlevni kot njihove čebelice. Kadar je bila slaba paša, so se vsi nekam dobro počutili in bili med sabo vzorni tovariši; družila jih je pač zavest skupne nesreče. Drugače, pa je bilo ob dobrih letinah. Takrat so postali vsi nekam vročični in nervozni. Bili so podobni tigru, ki je prvič okusil človeško kri. Takrat postane ta žival nevarna, a tudi čebelar prevaževalec popolnoma spremeni svoj značaj, ko okusi med. Medu je vedno premalo; za vsako kapljico te čudovite sladkobe bi se skregal s svojim dragim prijateljem. Gorje mu, če bi natočil več kot on; raznih podtikanj in vseh mogočih ugibanj bi bilo na pretek. In naj se kje odpre kaka dobra paša! Potem vse drvi na isto mesto; dobri prijatelj hoče prehiteti svojega še boljšega prijatelja in priti prvi na cilj. Kaj mu mar tovarštvo in prejšnji dogovori?

Omenil sem že, da sem ga spoznal tisti dan. Bil je sredi živahnega pogovora s skupino čebelarjev, ki ga je vneto in pozorno poslušala. Govoril

je tako samozavestno in prepričevalno, da sem moral kar umolkneti ob svojem ničevem čebelarstvu. Ugibal sem, kdo naj bi bil ta mož. Domišljjal sem si, da poznam vse čebelarske veljake in učitelje, njega pa vendarle nisem poznal. Šele pozneje mi je v razgovoru povedal, da je začetnik in da pase komaj dobro leto svoje čebele po ljubljanskih rožah. Medu še ni dobil nobenega od njih, toda to naj bi ne bilo važno. Čebele ima rad z druge plati; za kratek čas so mu in v razvedrilo. Danes brez njih ne bi mogel več živeti.

Čebelar Picek mi je bil na mah všeč, zlasti ko mi je povedal pretresljivo zgodbo, kako je pred nekaj dnevi v zadnjem hipu rešil svoje muhe smrti zaradi lakote. Segel je po skrajnem sredstvu: ženi je izmaknil deset kilogramov sladkorja, ki ga je imela družina kot zlato rezervo za najhujše dni. Takrat je bil sladkor še na karte in hudo je bilo zanj. Tudi na črno ga nisi dobil kar tako. V številni družini je nastala zaradi tega vojna, ki je trajala skoro ves mesec; posebno je prihajala do izraza ob zajtrku, ko so družno srebal grenko kavo in so oči vseh otrok in zlasti boljše polovice obvisle na pregrešnem očetu. Oče pa je molčal in potrpežljivo prenašal zbadljivke na račun »ljubih čebelic«. Tudi otrokom ni zameril, da so ga zaradi muh venomer ščipali. Hudo mu je bilo le zato, ker so v hiši že od prvega dne sovražili čebele od najmlajšega v zibeli pa do najstarejšega učenjaka. Zaradi nesrečnega sladkorja je sedaj sovraštvo še naraslo. Otroci se sploh niso menili za ljubke čebelice, ki so v cvetoči pomladi lepo izletavale in se veselile življenja. Zato pa jim je posvečal tem večjo pozornost čebelar Picek, ki je presedel ob njih cele popoldneve in se pomladil kar za deset ali celo več let.

Ob takem pripovedovanju se mi je mož zelo zasmilil in ni čuda, da sva takrat sklenila nerazdružljivo prijateljstvo, ki je postalo po neštetih čebelarskih odisejadah in polomijah še trdnejše. Seveda sem čutil za svojo prvo dolžnost, da spravim Picka v dobro voljo in mu povem, da na ljubljanskih rožah ni kaj prida medu. Povabil sem ga s seboj na pašo in mu začel na dolgo in široko govoriti o omamnih akacijevih gozdovih v Vojvodini in Banatu, o slavonskih hrastovih gozdovih in o čudovitem »vrisku« v Liki, kjer med včasih kar sam teče v panje. Mož ni mogel verjeti, da je to res. Naposled mi je v vsej skromnosti razodel svojo srčno željo: rad bi dobil od svojih desetih družin vsaj lonec medu, da bi z njim namazal ženo pod nosom in zbadljive otroke po beticah, da bi mu dali vsaj malo miru.

Picek me je povabil na svoj dom, da bi se tam natančneje pogovorila o bodočih načrtih. Na tihem je seveda računal, da me bo predstavil svoji boljši polovici in da bom prav gotovo jaz kot predsednik ublažil bojno razpoloženje, ki je vladalo v hiši. Prijazna ženka Ančka me je gostoljubno sprejela in po stari navadi postregla za zajetnim šilcem domače slivovke. Ko pa smo začeli govoriti o čebelah, je postala v hipu vsa drugačna. Najraje bi jo bil odkuril, ker sem slutil, da njeni pogledi ne obetajo nič dobrega. In res niso.

»Ali ste vi tudi tako neumni kot moj mož?« je začela. »Ali vas žena sploh pusti čebelariti? V naši družini ni nobenega miru več, odkar je ta nesrečna žival pri hiši. Zlomek naj pocitra onegavega Boštjana, ki je pri-

nesel prvi roj. Mož se od takrat ne meni za nobeno delo več. Zanemarja svoj poklic, vrt, živino, družino, a kar je najhuje in kar mu najbolj zamerim, tudi zame se več ne meni. Ves svoj prosti čas opazuje to presneto žival in dela nove panje. Porabil je že ves les zanje, živini v hlevu pa še ni popravil jasli.«

Dobro sem začutil, kam vse to meri. Najraje bi jo bil podurhal, pa sem iz Picekovihi dobrodušnih oči razbral, da ne bo nič hudega, ker je le on v hiši edini in pravi gospodar. Hitro sem se znašel in začel govoriti o svojih velikih uspehih, ki sem jih nategoval v samih superlativih. Besede kanta ali posoda za med sploh nisem uporabljal. Blebetal sem le o sodih, pa o tonah in tonah medu. Naposled se mi je vendar zazdelo, da sem energično in pametno žensko vsaj nekoliko prepričal.

Da bi naju nihče več ne motil, me je povabil Picek v čebelnjak, kjer sva lahko nemoteno govorila o čebelicah in o daljnji Liki, kamor bova julija odšla. Sredi razgovora je nekdo potrkal. Picek je šel odpirat. Vstopil je prikupen možak starejših let, ki mi ga je Picek takoj predstavil: »Čebelar prijatelj Pacek!« V nadaljnjem razgovoru je bilo sklenjeno, da bo šel tudi on z nama v Liko. Tako smo bili na mah trije: poleg mene še Picek in Pacek. No, nič za to, v troje bo še lepše in bolj zabavno.

(Dalje prihodnjič)

BESEDA O PANJIH

(Eno prevratno mozganje čebelarja Janeza Trota)

Tovariši, ni vseeno, v kakšnih panjih človek čebelari in koliko medu pridela. Se daleč ne! Kdor tako misli, se moti prav tako katastrofalno, kot se je Napoleon, ki se je dal speljati v požgano Moskvo in je nazadnje še sam »pogorel«. Ne, prijateljčki moji, to ni tako preprosto! Čebela ima svoje muhe in navade, ki jih ni podcenjevati! Čebela je predvsem naravni vzorec delavnosti, varčevanja in kopičenja. Skratka: skopuh nad skopuhi!

Med ljudmi je takih popolnih primerkov teh vrlin izredno malo. Denimo, da imamo opraviti s tako človeško pojavo: ne ljubi, ne kadi in ne pije, skratka: ne živi, ampak gnije! »Gnije« po naših izprijenih nazorih, v resnici pa gara kot črna živina in znaša šumeče tisočake na kup. Dajmo — postavim — takemu garaču na voljo zabojček v izmeri četrtri kubika, kamor bo zlagal prihranke. Siromak se bo gnal podnevi in ponoči, stradal in stiskal, dokler ga ne bo zvrhal z ljubkimi modrimi pettisočaki! Potem pa bo, ves žareč od zadovoljstva, sedel na zaboj, prekrižal roke na trebuhu in se blažen smehljaj v lastno brado...

Vzemimo sedaj temu ubožcu za dva, tri prste bankovcev iz njegove zaloge! Zaboj bo sicer ponovno zalil z bankovci, vendar nič več s tako vneto kot poprej, zakaj ubili smo mu moralo, morala, tovariši, pa je gonilna sila na našem planetu! Kaj torej storiti, da bo znašal vkup z nezmanjšano vneto do zadnjega diha, ne da bi utegnil kdaj koli brezdelno sestiti na polno »skladišče« in v samozadovoljstvu s palcema prestiti čas? Preprosto, tovariši: na

polni zaboj mu nadenemo še enega brez dna, na te pa še enega in tako dalje, dokler ne opeša in ga ne zapeljejo na Žale. Nič za to; dovolj je nabral in se izčrpal za druge! Zaslužil je cukreno osmrtnico za pet jurčkov od žalujočih ostalih...

Kaj bi čebele z AŽ-panji, ko jim v njih ob naši odlični paši v dveh, treh dneh zmanjka prostora, potem pa posedajo po bradah, pasejo lenobo in si čehlajo zadke v sladki zavesti, da je skleda polna in je nastopilo opojno »dolcefarniente«. . . Tovariši, to je zločin nad našim letnim donosom medu, ki kvari zaključne letne statistike v kmetijskih biltenih in postavlja naše čebelarje in čebelarstvo dejavnost v skrajno neprijetno luč!

»Iztoči zalogo, pa bodo nanosile novo!« mi oporečete.

Ne, tovariši; pozabili ste na porušeno moralo, ubiti član in zaklano samozadovoljstvo nad nabitimi kaščami! Da, še bodo nosile, a zdaleč ne več s tistim čudovitim ognjem, ki so z njim začele in ki z njim moremo, če znamo, izkoristiti naše muhe do zadnje kocine. . . Pustimo jim zalogo in z njo veselje do dela! Tisočkrat se nam bo to obrestovalo! Naklade, tovariši: v nakladah je rešitev! Pet, deset in če treba tudi sto naklad na en sam panj, ki se mu pravi »stojak«, »donosnik«, »izčrpavec«, »posilček« ali kakor ga že hočete imenovati. Samo nakladajte, tovariši, nakladajte brez konca in kraja! Če je že previsoko in sami ne zmorete, pokličite na pomoč gasilce: oni imajo lestve do neba! Kje so za nami časi, tovariši, ko so naši dedje in pradedje čebelarili v kranjičih in konjskih lobanjah? To je bil temni vek za naše čebelarstvo, a za tiste čase, ko je bila paša mizerna, da se bog usmili, vendarle nekak izhod za silo. Pravijo, da je prav v tistih časih naša čebela od same lenobe in brezdolja postala vsa siva (v faraonskih časih so bile naše čebele vijoličaste!), pa se jih je odsihmal prijelo ime »kranjska sivka«. Danes, ko se je paša pri nas kakovostno in količinsko podsetorila in mede tako rekoč tudi brzoglavni drogovi, danes, tovariši, je skrajni čas, da i kranjiče i žnideršiče ter vso podobno šaro sežgemo na grmadi kot Devico Orleansko ali Trubarjev katekizem na bivšem Kongresnem trgu! — in se posvetimo izključno in obvezno le »posilčkom«. (Jaz osebno sem se ogrel za ta naziv, ker čebele prisili, da garajo tudi še po zasluženem penzionu do zadnje brce! Razume se, s tem se jim nabirajo službena leta in se jim pokojnina dviga za pet odstotkov na leto.)

Tako, tovariši, povedal sem vam jasno in odkrito svoje mnenje o sodobnem naprednem in starih reakcionarnih panjih: Hkrati s tem pa se pojavi drugo pereče vprašanje: KAM Z MEDOM?!? Treba je namreč računati s tem, da moderni panj s petnajstimi, dvajsetimi nastavki ob količkaj ugodni paši vrže debelo tono medu! Poznam čebelarje, ki premorejo tri-deset, petdeset, sto panjev posilčkov. Računajte, tovariši! Kam torej z medeno poplavo?! Naši ljudje medu ne spoštujejo. Po dveh žličkah jih zapeče zgaga in zato ga imajo pol kile več kot preveč za tri leta. A tujci? Da, ti nas režejo iz zagate. Oni ga hrustajo kot kobilice špinačo! Žakaj ne bi postavim, napeljali v Nemčijo, Francijo in Anglijo medovod po vzorcu naftovoda?! To bi bila epohalna poteza! Naš Medeks je pri preprodaji medu čez mejo že toliko zaslužil, da bi mu bila prava igrača zgraditi tak medovodek. . . A denimo, da se izvoz nenadoma ustavi in nam Nemci oblepijo medovod

»kljukastimi križi, ki so zadnje čase spet hudo v modi. Kaj potem? Odgovor je na dlani: mar nam, tovariši, naša čebelarstva zavest ne narekuje skrbi za to, da se v naši deželi čimprej pocedita med in mleko? Da, med in mleko! Priznam, z mlekom bo malo težje, a to je zadeva naših kavbojev in se nas čebelarjev ne tiče; toda z medom, tovariši, smo na najboljši poti! Naj mu zdrkne cena na pet kovačev! Nič za to; mi smo svojo dolžnost storili, državljanji pa ga bodo lizali kot jarci sol in se za tako zgagearsko ceno še zmenili ne bodo...

»Kaj boš čvekal,« me je ondan zabil čebelar Bonifacij Sršen, ko sem mu vtepal v glavo sodobne čebelarstva nazore. »jaz čebelarim magari v cvetličnem loncu ali, če hočeš, tudi v nočni posodi, da je le kaj pridelka!« »Kakšna pošastna zmeta; v nočni posodi! Kako boš, nesreča, spravil v nočno posodo tono medu?!« mu odvrnem.

»Zakaj ne? V dno zvrtram luknjo in podstavim sod!« se odreže Sršen. Odprem usta na prepričanost in jih od začudenja vse do doma ne morem zapreti. Mozgam ves dan in vso noč o nočni posodi z luknjo v dnu in podstavljenim sodom. Ali se stari Sršen sploh zaveda, da mi je dal idejo za naj-sodobnejši panj vseh časov in oblik?! Revolucionarna iznajdba, tovariši, ki bo zatemnila vse, kar se je do danes narodilo na poprišču čebelarstva izumov! Prepričan sem, da se Bonifacij Sršen tega ne zaveda, zavedam pa se zato tem bolj jaz, golobčki moji!

»Zakaj ravno nočna posoda? Ali ni to prostaško, neolikano?!« mi ugovarjate.

Strinjam se z vami, tovariši, kar se prostaštva tiče. Toda v tem prostaštvu tiči globlje jedro, ki ga je treba izluščiti! Tega ne zmore vsak, za to je potrebna velika mera iznajdljivosti in izdržljivega mozganja. Nočna posoda, tovariši, že po svojem bistvu, obliki in namenu silj k odlaganju, to pa je prav tisto, česar si mi čebelarji od svojih čebel najbolj želimo! Čim več in čim pogostnejša odlaganja! Nobena druga oblika panja ne vzbudi v organizmu potrebe po odlaganju. Sod pod takim panjem se bo vidno polnil in ga bo treba vsak dan premenjati, zlasti še, če drži, kar sem zasledil v »Delo-vi« slikanici, da namreč čebele izletavajo tudi ponoči... Pri tem pa ne smemo prezreti, da odpade sleherno točenje in sploh satje ter podobna čebelarstva navlaka, ki ubogemu čebelarju pije kri. Močni in napredni čebelarji bodo ta moj panj kratko in malo namestili na medovod, ob izlivu pa nataknuili medomer, ki bo sproti beležil oddane tone medu. Brez napuha in pretiravanja lahko trdim, da je pred nami atomska doba v čebelarstvu!...

S tem, tovariši, zaključujem svoje mozganje o panjih in njih donosnosti. Prepričan sem kot v lastno smrt, da boste planili po mojem izumu »kahelnika«, ki mi je zanj dal navdih Bonifacij Sršen iz Gnilega grabna, za kar mu na tem mestu izrekam javno zahvalo in svečano obljubljam pol odstotka od čistega dobička.

S tem pa vam je, dragi čebelarji, zajamčeno tudi srečno in medeno novo leto, ki vam ga iz vsega čebelarstva srca čestita in privošči

»posebnim čebelarstvom spoštovanjem vdani

Janez Trot
Topli dol, št. 15

ODGOVOR

K 11. vprašanju o razmnoževanju ive. (Tretji odgovor.) Vrbe lahko razmnožujemo tudi s semenom. Seme vsejemo v dobro, rahlo in gnojno prst. Ko vzkali in poženejo mladike, te presadimo (pikiramo), da se dobro vkoreninijo. V prvem letu zrastejo do 30 cm visoko. V drugem letu jih izrujemo in posadimo bolj narazen. Pred posaditvijo mladike nekoliko obrežemo. V drugem letu naredijo prav lepe poganjke.

Nadaljnji način razmnoževanja ive je **grebeničenje**. Okrog matičnega grma izkopljemo primerno globoke jarke. Vanje pripognemo enoletne mladike, jih zasujemo in zemljo nekoliko potlačimo. Konec mladik mora moletj 10–20 cm iz zemlje. Če so šibe močnejše jih pritrudimo v zemlji z lesenimi kljukami, da se ne morejo dvigniti. Iz vsakega zasutega očesa požene mladika. Ko je dovolj velika, ji prisujemo še nekoliko prsti. Tako napravi dovolj korenin. Spomladi vkoreninjene mladike odgrebemo, odrežemo od matične rastline ter jih posadimo dovolj narazen na primerno gredico. Nadalje jih vzgajamo tako kakor sadno drevje.

J. K.

VPRASANJA

1. Ropanje ali kaj! Ne mislim na ropanje po ajdovj paša, ampak na ropanje med pašo na žajblju v Istri. Opazoval sem ga pri svojih čebelah. Roparice, večinoma same mlade čebele, so od jutra do večera čakale po bradah pred žreli na starejše čebele, ki so se vračale s paše. Vsako, ki je sedla na brado, so takoj prestregle in ji pomolile svoj jeziček. Že pred leti sem nekaj takega opazoval, le da so takrat odstranjevale z njihovih teles cvetni prah in ga spravljele na lastne nožice. Lani so pa bile že toliko moderne, da so pustile cvetni prah pri miru in zahtevale od njih samo med. Čim močnejši je bil panj, tem večji ravs je bil na bradah. Pri sosedovih čebelah, ki so bile le nekaj metrov stran od mojih, je bil popoln mir. Je še kdo drug opazoval ta pojav in kaj je temu vzrok?

Virmašan

2. O nastavljanju in prestavljanju smo v Slov. čebelarju že mnogo razpravljali, vendar še vedno ni to vprašanje povoljno rešeno. Lani sem večini panjev satje v mediščih zgolj nastavil, le pri nekaterih šibkejših družinah sem ga prestavljaj, pa se mi zdi, da so ti poslednji bolj odrezali. Morda je nastavljanje na mestu ob močnj spomladanski paši, ob srednje dobri, kot smo jo imeli lani, pa bo vendarle prestavljanje uspešnejše. Prosim, da se k temu vprašanju oglasijo še drugi čebelarji in poročajo o svojih izkušnjah.

R. L. Ljubljana

3. Čebele na steblih koroze. Ko sem 15. julija šel mimo njive koroze, sem nehotе obstal. Kako to, da čebele tako obletavajo koroze? Bandjerice so se komaj pokazale v vrhu stebel in zato ni niti ene na njih. Ogledujem in poslušam. Skoraj na vsakem stebelu opazim čebelo, na nekaterih celo po 3–4. Kaj delajo tu, ko pa vendar koroza ne spada med medovite rastline? In vendar nekaj nabirajo na njej. Stvar si natančneje ogledam. Čebele sedajo na stebela tja, kjer raste na nasprotni strani list. Ovojni list se tu razširi in odpre v obliki črke V. Tako nekako je videti, kot če ima človek pod vratom malo odpeto srajco. Vsaka čebelica je vtaknila jeziček pod pernatj ovoj in tam srkala dolgo časa. Nato je odletela na drugo mesto in nadaljevala s sesanjem neke tekočine. Radoveden sem bil, kakšna mora biti ta tekočina. Mislil sem si, da je prav gotovo sladka. Odstranil sem del ovojnega lista in potegnil s kazalcem po stebelcu. Toda tekočina, ki je ostala na kazalcu, ni imela kakega posebnega okusa. Zakaj jo čebele nabirajo? Morda je to vendar koristna hrana zanje ali za ličinke kot cvetni prah, ki tudi ni sladak. Morda je kak čebelar že kaj takega opazoval in bo znal pojasniti ta čuden pojav. Znano je sicer, da čebele srkajo tudi nesladke sokove različnega izvora. Se lani spomladi sem opazoval na štoru odsekane trte sok, ki se je cedil iz rane, in čebele, ki so srkale ta sok, dokler ni usahnili.

Abrez

Zdravilnost medu — nove ugotovitve. Ze dolgo vemo, kako zdravilen je med, saj so ga uporabljali naši predniki kot nekako univerzalno zdravilo proti vsem mogočim boleznim in tudi ranam. Moderna kemija je natančno analizirala sestavine medu. Zdaj so ga začeli preizkušati tudi zdravniki mikrobiologi in ugotovili presenetljive uspehe.

Dr. Sacket, bakteriolog s kmetijskega colledgea v Coloradu, je napravil ne-navaden poskus. V med je dal nekaj posebno trdoživih kultur mikrobov in čakal, kaj se bo zgodilo z njimi. Izid je bil presenetljiv. Vsi mikroorganizmi so v nekaj urah odmrli, najodpornejši pa v nekaj dneh. Mibrobov tifusne mrzlice je nehal živeti v 48 urah. Mibrobi bronhopneumonije, peritonitisa in pleurizije pa so zdržali v medu štiri dni.

Tako so odkrili doslej neznanj antibakteriološki in antimikrobški učinek medu. Od nekaj znana poslastica je postala novi penicilin.

Sporočilo o tem je zbudilo takšno zanimanje, da so začeli učenjaki iz Otawe sistematično raziskovati; navedeno lastnost medu. Sadovi le-teh so se ujemali z izjavami doktorja Sacketa.

Ugotovili so, da je izdatna uporaba medu pomemben vzrok za to, da kmetje iz Vermonta tako dolgo živijo. Z medom zdravijo mišične krče, nespečnost, revmatizem in bolehe otroke. Poskusi dr. Schutza s čičaške univerze so potrdili, da naš organizem izmed vseh vrst sladkorja najbolje izrablja med. Ta namreč ne povečuje količine sladkorja v krvi. Je najboljša hrana za otroke.

Potemtakem torej ni čudno, da so našli v faraonskih grobnicah medenjake, namenjene pokojnikom za njihovo večno potovanje. Zdravilnost medu so poznali tudi Rimljani, zelo pa so ga cenili na Daljnem vzhodu.

SEN

Denaturiran sladkor je pri meni svojo vlogo odigral. Ze pred zadnjo vojno sem raje krmil s čistim sladkorjem. Po tej vojni pa nekaj let sladkorja sploh ni bilo in sem dopolnjeval nezadostno zalogo v jeseni le z medom. Ko je bil zopet denaturiran sladkor v prometu, smo čakali nestrpno nanj, dobili pa smo ga šele novembra. Toda bil je tako grd,

da sem ga moral čistiti z jajci, sicer bi ga sploh ne mogel pokladati. Zaradi prepozne dobave sem ga nalival kar v satovje ter onesnažil z njim satovje in podnice panjev. Spomladi so se mi čebele zahvalile za takšno krmiljenje s plesnivimi sati in precejšnjo grižo. Poskusil sem pitati še enkrat s tem sladkorjem. Učinek sicer ni bil tako porazen, toda pacarija z njim se mi je za vselej zagnusila. Res, da je nekaj razlike pri plačilu čistega in denaturiranega sladkorja, vendar se ta razlika zravna z odpadki in prav zdi se mi tudi, da ima čist sladkor več sladkobe. Tovarne pometejo za denaturirani sladkor vse kote, tako da dobi čebelar najslabše, kar imajo.

Jaz pregledam vse družine okrog 15. septembra. Po pregledu začnem takoj dopolnjevati zaloge in pazim, da sem s tem opraviлом gotov najpozneje do 15. oktobra. Ako je nato še lepo vreme, je to za čebelje družine tem boljše, ker si lahko temeljito uredijo svoja gnezda. Odkar krmim samo s čistim sladkorjem in o pravem času, se mi čebele spomladi dobro razvijajo.

I. Dolinar

Začetnik pred čebelnjakom. Na bradi nam čebele izdajo svoje veselje in žalost, marljivost, bolezen in zdravje. Čim bolj znamo brati pri žrelo, tem manj nam je treba nadlegovati čebele v njihovem bivališču. Vrh tega pravi čebelar naravnost uživa, ko opazuje marljivo vrvenje svojih čebel. Opazovanja pred čebelnjakom se je treba naučiti, to kar opazimo, pa je treba znati tudi izkoristiti. Naj navedem le nekaj malega izmed tistega, kar se da videti pred čebelnjakom.

Predvsem si mora biti začetnik na jasne, kako je z zdravjem njegovih čebel. Če pogleda na brade, pa na njih ni blatnih madežev, je to zanesljivo znamenje, da v čebelnjaku ni griže in ne noseme. Nekoliko teh madežev še ne daje povoda za zaskrbljenost. Če sta pa brada in žrelo zelo umazana, bolezen ni izključena. Žrelo in brado je treba očistiti. Če je čez teden dni zopet vse onesnaženo, je družina zbolela za grižo in najbrž tudi za nosestavostjo.

Začetnik naj tudi opazuje prostor pred čebelnjakom. Morda bo videl tam čebele, ki lazijo okrog z nabitimi zadki in poskakujejo, ne da bi odletele. Nekaj takih ne pomeni še nič, če pa jih je veliko in če se čebele zbirajo v skupine, so nemara pršičave, lahko tudi nosečave, ali imajo majsko bolezen.

Vneti začetnik je tudi radoveden, ali imajo njegove družine matice ali ne. Naj jih ne gre iskat! Družine, ki marljivo izletavajo in prinašajo mnogo peloda, imajo matice. Le če katera ne leti dobro in prinaša neznatne, komaj opazne grudice obnožine, je sumljiva. Če v začetku marca v kaki družini izletavajo troti, je najbrž trotáva. O vseh takih opazovanjih se mora začetnik posvetovati z izkušenim čebelarjem.

S. R.

Trotovec. Ozdraviti trotovca, ko je že v polnem razvoju, je silno težko ali sploh nemogoče. Vsako dodajanje matic se izjalovi, matičnikov nad odprto zalego noče nategniti, ako pa jih nategne, jih pred dozorelostjo uniči. Trotovci nastanejo spomladi, ako panj čez zimo osiroti, ali poleti pri starcih, ki so izrojili in se jim je matica zgubila. Družino, ki ima matico-trotovko je možno ozdraviti!

Večkrat pa se mi poleti, včasih tudi spomladi zdi škoda pridružiti trotovca drugi družini. Ako nimam matice za dodajanje, stisnem trotovca na eno stran, na drugo pa dam najmanj dva sata s čebelami in odprto zalego ter še en sat medu. Vmes med obe osiroteli družini (trotovec je tudi osirotela družina) potisnem popolnoma prazen sat. Toda pri tem se mi je že dogodilo, da so čebele zapustile zalego ter se pridružile trotovcu!

Način z dodajanjem, čebel, odprte zalege ali matice pa se meni pri mojih poskusih še ni ponesrečil. Prvi dan dodajanja odstranim eno krajno letvico za malenkost. Najpozneje v enem tednu (s postopnim odpiranjem letvice seveda) je trotovec »zrel«, da ga pridružim oziroma prestavim z matico in čebelami vred v vališče k trotovcu. Ako pustim trotovca pri miru in odprem vse letvice, pobije navadno trotovke ter se pridruži družinici v medišču.

Napravil sem že zelo drzen poizkus, da sem prestavil trotovca na kozico, zaprl žrelo, nato pa prestavil celotno družinico iz medišča v vališče. Ko sem ometel trotovca na tla in so se čebele zbrale na bradi, sem mu priprl žrelo. Matici

se ni zgodilo nič! Seveda so takšna opravila le za nas čebelarje-športnike z 20 družinami.

Ivan Dolinar

Prevažanje rojev je težavno, o čemer se je prepričal že marsikateri čebelar. Ker imajo mlado in z medom zalito satje, ki se pri prevozu le prerado potrga, je za njih večja nevarnost, da se zaduše, kakor za druge družine.

Lani se nam jih je na spomladanski paši nekaj nabralo; med njimi so bili kranjiči z do kraja dodelanim in zelo medenim satjem, taki z do polovice izdelanim in taki, ki so komaj začeli graditi. Dan pred povratkom smo pretehtali vse možnosti varnega prevoza in vse v strokovni literaturi priporočene načine, vendar smo prišli do zaključka, da se bo v vseh primerih medeno satje potrgalo in roji zadušili. In vendar smo jih po železnici okrog 270 km daleč prepeljali brez najmanjše okvare!

Na strop vagona smo v primerni razdalji pritrdili dve dolgi zanki iz močne žice v obliki črke U in v taki zanki naložili kranjiče. Panji so bili naloženi po dolžini v smeri tira. Drugi tovariš je svojega kar na močnem pasu obesil pod strop. Da ste jih videli, kako so se veselo gugali, ko so naše vagona na kaki prehodni postaji malo bolj trdo prislonili k vlakcu. Kranjiči so imeli namesto končnic pribite zadaj mreže. Ves čas prevoza so bili čisto mirni in so brez vsake škode prebili prevoz, medtem ko sta se nam dva normalna panja zadušila.

Žunko

Več matic v enem panju. Čebelarjenje z več maticami v enem panju ni nič novega. Že leta 1908 je čebelar E. W. Aleksander s to svojo metodo razburil vso ameriško čebelarstvo javnost. Vsi čebelarji in čebelarji so zaradi tega Aleksandrovega postopka takrat zagnali velik krik in vik. Eni so ga kritizirali, drugi odobraval.

Aleksander je čebelaril celo s petimi maticami v enem panju. Kadar je bila dobra in dolgotrajna paša, se mu je to baje imenitno obneslo, če je pa bila paša slaba, kakor je po navadi pri nas, takrat je pa bilo po panjih samo veliko zalege in nič medu. Ob obilni berji se čebele ne zmenijo za matice, čeprav jih je več v panju, toda, kakor hitro paša preneha, obdržijo samo eno, vse druge pa uničijo.

F. Vrčko

RAZPIS

Zveza čebelarških društev za Slovenijo bo podelila v letu 1960 **Janševe nagrade** za najboljše članke v naslednjih treh temah:

1. Vloga in delo čebelarške organizacije v današnji družbi.
2. Vprašanje čebelje paše v zvezi z novimi prizadevanji v kmetijstvu.
3. Pomen čebelarstva v sodobni kmetijski proizvodnji.

Članki za ta natečaj morajo biti natipkani s pisalnim strojem samo na eni strani navadnega pisarniškega papirja. Med posameznimi vrstami naj bo približno centimeter razmaka, ob levem robu vsake strani pa vsaj štiri centimetre praznega prostora za opombe ocenjevalcev. Obsegati smejo **največ 25 tipkanih strani**. Poslati jih je treba priporočeno ali oddati osebno proti potrdilu Zvezi čebelarških društev za Slovenijo v Ljubljani, Miklošičeva cesta 30 do vključno

15. junija 1960

in označiti s poljubnim geslom. **Geslo z natančnim naslovom pisca** mora biti oddano **v drugi kuverti**, na obeh kuvertah pa naj bo na sprednji strani v levem kotu spodaj napis: Nagradni natečaj.

Vse prejete članke bo ocenila posebna komisija in dala upravnemu odboru Zveze predlog za razdelitev nagrad. **Za vsako temo** sta razpisani po dve nagradi:

prva nagrada v znesku 20.000 din

druga nagrada v znesku 10.000 din

Nagrajeni članki, ki bodo objavljeni, bodo še **posebej honorirani**. Zveza si pridržuje pravico odkupa tudi za tiste članke, ki ne bodo nagrajeni.

Izid tekmovanja bo Zveza razglasila **na Dan vstaje slovenskega naroda dne 22. julija 1960** v dnevniku Delo in po radiu, nadrobna obrazložitev in utemeljitev podelitve nagrad pa bo izšla v julijski številki Slovenskega čebelarja.

V Ljubljani, dne 5. januarja 1960.

Tajnik ZCDS:

Slavko Raič l. r.

Predsednik ZCDS:

Ivo Majcen l. r.

POUČEN IZLET MURSKO-SOBOSKIH ČEBELARJEV

Čebelarška družina Murska Sobota je sklenila, da napravi izlet h kakemu večjemu čebelarju. Odločili smo se, da obiščemo tov. Kirarja v Malenčniku pri Mariboru. Sporazumno z njim smo izbrali za izlet 28. junij. Medtem pa je društvo prevzelo našo zamisel in organiziralo sodelovanje vseh družin našega društvenega območja.

Na dan izleta se je zbralo ob avtobusu, s katerim smo nameravali potovati, 34 članov. Nekateri so imeli s sabo svoje žene. Iz Murske Sobote smo se odpeljali ob pol 8. in dospeli v Maribor okoli pol 10. ure. Iz Maribora smo peš nadaljevali pot. Vreme je bilo lepo, cesta pa dokaj slaba, vendar nam to ni prav nič kalilo dobre volje. Ko nas je tov. Kirar od daleč opazil, nam je prišel nasproti in vsakega posebej prav pristrčno pozdravil. Nato nas je pogostil z originalnim medenim žganjem, ki je vsem prav dobro teknilo.

Sledilo je predavanje. Tov. Kirar nam je razložil sistem svojega čebelarjenja. Povedal je, da čebelarji v posebnih pa-

njih, ki so brez matične rešetke in imajo dvojna medišča, a v mediščih sate z vdelano pločevino. Razstoj med satí v medišču je večji kot v plodišču. Zato so satí debelejši in jih matica, ker so celice pregloboke, ne zaleže. Vse, kar smo slišali, je bilo za nas nekaj novega. Ker ni imel tov. Kirar nobenega takega panja doma, smo se sporazumeli, da si jih ogledamo v njegovem najbližjem čebelnjaku v Limbušu blizu Maribora. Poprej pa smo si ogledali še njegovo plemenilno postajo in prašilnike, ki jih je sam skonstruiral. Med ogledom nam je natančno popisal, kako vzreja matice. Po predavanju nas je tov. Kirar zopet pogostil, po pogostitvi pa smo se z njim na čelu odpravili proti Mariboru.

V Mariboru smo si privoščili nekoliko razvedrila, toda ob določeni uri smo zasedli avtobus in se z njim odpeljali v Limbuš. Tam pa nas je presenetil tovariš Močnik, predsednik Mariborskega čebelarškega društva, ki nas je pozdravil v imenu odbora in želel dobrodošlico. Po krajšem razgovoru smo si ogledali čebelnjak.

Na prvi pogled so se nam zdeli Kirarjevi panji dokaj podobni Zneideršičevim,

Mursko-soboški čebelarji na obisku pri tovarišu Kirarju

toda, ko smo jih odprli, smo videli, da je med njimi precejšnja razlika. Satniki v plodišču so večje mere, razen tega vise prečno. V medišču sta dve kaseti s polovičnimi in podolžno nameščenimi satniki, nad njima pa je še nekoliko prostora, v katerega se lahko pomaknejo čebele med prevozom. Res — vse je zelo premišljeno in praktično spravljeno skupaj. Marsikaterega je obšla tiha želja, da bi svoje dosedanje panje zamenjal s Kirarjevimi. Ostal pa bo najbrž samo pri želji, kajti taka preureditev bi terjala od njega le prevelike gmotne žrtve. Kirarjev način čebelarjenja pa nam bo kljub temu za vzgled. Bilo nam je kar žal, ko smo se morali posloviti.

Nikolaj Györfi

IZLET KRŠKIH ČEBELARJEV

Čebelarско društvo Videm-Krško je priredilo izlet z avtobusom na Gorenjsko. Iz Krškega smo se odpeljali 14. junija zgodaj zjutraj po novi avtomobilski cesti do Ljubljane, po tričetrtturnem postanku pa nadaljevali vožnjo proti Radovljici. Tam nas je pričakoval predsednik radovljiškega čebelarškega društva tov. Resman in nas v imenu gorenjskih čebelarjev pristrčno pozdravil. Povabili smo ga v avtobus in se potem skupaj odpeljali na Bled. Na Bledu smo se peljali najprej okrog jezera, nato pa izstopili, sedli v čolne in odjadrali z njimi do otočka s cerkvico. Ob pol 12. uri smo spet sedli v avtobus in se vrnili v Radovljico, kjer smo imeli skupno kosilo.

Po kosilu smo odšli v čebelarški muzej. Z zanimanjem smo si ogledali razstavljene predmete iz naše čebelarške preteklosti in bili zadovoljni z dosedanjim zbirko, ki pa jo bo treba vsekakor še izpopolniti. Po tem ogledu je predlagal tov. Dular, naj skupaj popijemo čašo dolenjskega cvička, ki smo ga vzeli s sabo iz Krškega. Seveda smo bili vsi takoj za to. Začeli smo prazniti steklenico in postali kaj kmalu dobre volje. Ko smo si že kolikor toliko ugasili žejo, se je dvignil izza mize tovariš Resman in nam spregovoril nekaj pristrčnih besed. Opisal je prizadevanja gorenjskih čebelarjev in naše Zveze za ustanovitev čebelarškega muzeja in pozval tudi nas, da jim pri zbiranju pomagamo. V našem imenu je za njim govoril tovariš Dular, na koncu pa se je zahvalil Radovljčanom za lep sprejem in gostoljubje, ki

smo ga bili deležni. Dobro razpoloženi smo se okrog 4. ure popoldne odpeljali še na Vrbo, da bi videli rojstno hišo našega velikega pesnika Franceta Prešerna, potem pa smo se poslovili od lepih gorenjskih planin in se vrnili v Ljubljano. V Ljubljani smo se zadržali kako uro in nazadnje vendarle odrinili nazaj v Krško.

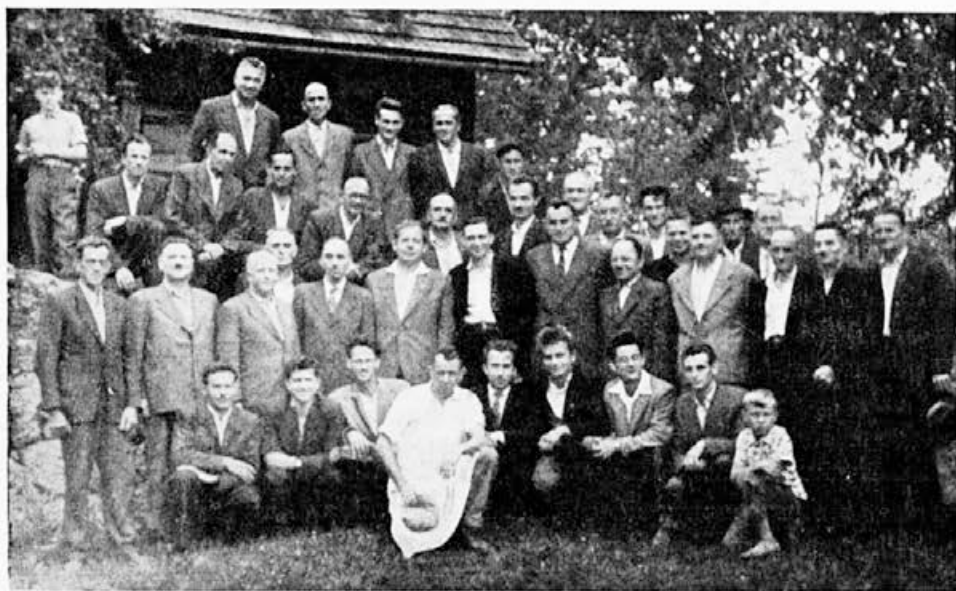
Udeleženci so bili z izletom zelo zadovoljni. Da je vse tako lepo uspelo, ima največ zaslug tov. Dular, ki je kot pravi turistični vodnik ves čas skrbel za židano voljo. Videli smo marsikaj novega in zanimivega, hkrati pa smo navezali prijateljske stike z gorenjskimi čebelarji. Ta vožnja bo ostala vsem v najprijetnejšem spominu.

LEPO PREDAVANJE TOV. KIRARJA V MALEČNIKU PRI MARIBORU

V želji, da svoje člane vsestransko seznanj s teorijo, prakso in razvojnimi tendencami današnjega čebelarstva, prireja čebelarška družina za Maribor in okolico predavanja in izlete, združene z ogledi čebelnjakov. Tako je sklicala sestanek v nedeljo 21. junija pri uglednem čebelarju tov. Kirarju v Malečniku blizu Maribora. Čeprav so prišli na ta sestanek tudi čebelarji iz oddaljenih krajev, eni s kolesi, drugi z motornimi vozili, so se do napovedane ure vsi zbrali, iz česar lahko sklepamo, da je bilo med njimi veliko zanimanje za predavanje z naslovom »O vzreji matic«, ki ga je imel, kot je bilo v pisмениh vabilih napovedano, tov. Kirar.

Skoraj na koncu prijazne dolinice, kjer je lepa Kirarjeva domačija, se je zbralo precejšnje število čebelarjev ob veliki mizi s klopami in na zaslinih sedežih. Krasno vreme, pa tudi dobro medeno žganje in liker iz strdi so ob brenčanju čebel iz bližnjega čebelnjaka spravili v židano voljo vse prisotne.

Med predavanjem je tov. Kirar popisal najprej kratek potek svojega čebelarškega udejstvovanja. Ze v zgodnji mladosti je čutil izredno veselje do čebel. S skromnimi prihranki si je kupil panj, ki je bil v začetku našega stoletja pač najbolj razširjen v tem delu Slovenije; bil je to »dunajčan«. Le-ta ima 20 premičnih satov v dveh plodiščih, v medišču pa še 10. Za tisto dobo je pomenil korak naprej od čebelarjenja v lesenih kranjcih in pletenih koših. Toda že kot mladenič je predavatelj uvidel, da se kljub

Metliški čebelarji na predavanju v Berčicah

prednostim tople stavbe, ne bo dalo v njem uspešno čebelariti v večjem obsegu. Začel je razmišljati, kako bi ga izpopolnil. Kmalu je sestavil nov panj, bilo pa je potrebno še mnogo dela in izkušenj, preden je bil izdelan prvi tako imenovani Kirarjev panj.

Tov. Kirar, ki slavi letos 50-letnico svojega čebelarskega udejstvovanja, nam je nato obrazložil, kako vzrejamo matice. Pokazal nam je, kako prenesemo eno do dvodnevne ličinke iz čebeljih celic v umetno napravljene nastavke matičnikov, kako dodamo vzrejeno gradivo redniku, kako napolnimo prašilnike s čebelami itd. Pokazal nam je tudi vse naprave in pripomočke, ki jih pri tem uporablja. Po predavanju je po domače in na zelo razumljiv način odgovarjal na mnoga vprašanja navzočih. Čas je hitro potekal. Bila je že četrta ura sestanka, ko je tov. Kirar zaključil svoja izvajanja in prisotne čebelarje presenetil s svojevrstnim srečolovom. Že med predavanjem nam je pojasnil, kako se z neprestanim odbiranjem dokopal do kvalitetnih matic. Po mnogih letih je vzredil mirno, čisto in nerojivo pleme. Pet sprasanih matic tega plemena pa naj bi dobilo pet prisotnih čebelarjev po žrebu. Vsi so se zedinili, da naj vleče

številke tovarišica Martina, edina čebelarka med nami. Dobro razpoloženje se je še stopnjevalo, ko nam je jubilant postregel z različnimi domačimi dobrotami in izborno vinsko kapljico.

Ob koncu se je v imenu vseh zahvalil tov. Kirarju za predavanje, za darilo petih matic in lepo pogostitev eden izmed navzočih »muharjev«, mu čestital k jubileju in zaželel, da bi kot čebelarski pionir v teh krajih še dolgo živel in nadaljeval s svojim uspešnim delom.

O. B.

PREDAVANJE V METLIKI

Naši Belokranjci so bili znani včasih kot najbolj podjetni čebelarji. Njihove čebelarske organizacije so bile zelo delavne in Crnomelj je s svojim društvom gotovo prednjačil. Zadnja leta pa je tudi pri njih iz znanih in neznanih vzrokov delo skoro popolnoma prenehalo. Tudi tu so se ob prizadevnem tajniku Bičku in predsedniku Kureju zbirali navdušeni čebelarji in premišljevali, kako bi delo v družinah spet poživili. Uspelo jim je prirediti nekaj predavanj, na katerih so skušali čebelarjem dokazati, da je le v skupnem delu moč. Zaradi nekkih do-

mačih nesporazumov so stali Metličani s svojo družino dolgo časa ob strani. Menda so imeli zadnje strokovno predavanje leta 1959. Zdaj so le uvideli, da tako ne gre več dalje. Podali so si roke in sklenili, da začno spet z delom.

V nedeljo, 16. avgusta je bil čebelarški sestanek s predavanjem v Metliki, in sicer pri tov. Jožetu Slancu v Berčicah. Kljub slabemu vremenu se je zbralo okrog 60 čebelarjev, ki so prišli tudi z one strani Kolpe. Iz Crnomlja je prišlo več čebelarjev pod vodstvom tov. Bička in Kureja. Tov. prof. Senegačnik je predaval o čebelarških opravilih med letom. S posebnim zadovoljstvom je pozdravil številne mlade čebelarje, ki so prvič prisostvovali čebelarškemu predavanju. Po predavanju so se čebelarji pogovarjali o svoji organizaciji in sklenili, da morajo prenehati vsa nesoglasja med njimi in da je treba čimprej nadomestiti, kar je bilo v preteklih letih zamujenega.

Nad vse gostoljubni čebelar Slanc je pripravil za goste odlično vinsko kapljico, na ražnju pa so se cvrli jagnjički in prašički, kar je spravilo vso družbo v dobro voljo. Vrstila se je zdravica za

zdravico. Čebelarji so pripovedovali o svojih izkušnjah, sklepali nova poznanstva in prijateljstva, a kar je bilo najvažnejše: sklenili so, da morajo delati odslej v skupni organizaciji in pomagati drug drugemu.

Vse je bilo dobre volje. Tudi hrvaški čebelarji z one strani Kolpe so odhajali z zavestjo v srcu, da je bilo v Metliki zares lepo. Obljubili so, da bodo na take sestanke še prišli...

ČEBELARSKI DAN V TREBNJEM

Čebelarško društvo v Trebnjem je bilo pred vojno in tudi prva leta po njej izredno delavno. Saj je imelo celo vrsto družin, v katerih so čebelarji z veseljem delali. Zadnja leta pa je društveno delo nekam zaspalo in marsikaka družina je prenehala delati. Vneti čebelarji pa le niso odnehali. Zbirali so se okrog prizadevnega tajnika Jutraža in predsednika Keka. Sklenili so poživiti delo v društvu in obuditi staro čebelarško zavest pri nekdanjih in tudi novih članih. Pripravili so čebelarški dan s predavanji in prikazovanji filmov iz življenja čebel.

Prizor s čebelarškega dneva v Trebnjem: predavatelj Senegačnik razlaga, na kaj je treba paziti pri spomladanskem pregledu čebel.

Na predavanje so povabili vse čebelarje in tudi šolsko mladino. Ker sami niso imeli dovolj sredstev, so naprosili Zvezo za pomoč. Zveza je rade volje ustregla njihovim željam in poslala v Trebnje dva predavatelja: tov. prof. Edvarda Senegačnika in Lada Martelanca.

V soboto, 25. aprila, sta predavala za šolsko mladino, in sicer tov. prof. Senegačnik v Sentrupertu, tov. Martelanc pa v Dobrniču. V Dobrniču je duša vsega čebelarstva življenja tamošnji župnik, ki je tudi tajnik KZ in odlično vodi čebelarski odsek.

V nedeljo, 26. aprila, je bilo v Trebnjem čebelarstvo zborovanje, na katerem je govoril tov. prof. E. Senegačnik. Zbranih je bilo okrog 80 čebelarjev iz Trebnjega in bližnje okolice. Po predavanju je sledilo razpravljanje o važnih čebelarskih problemih, zlasti pa o poživitvi dela v društvu in družinah. Prisotni čebelarji so sklenili, da bodo spet ustanovili družino v Veliki Loki. Čebelarjem začetnikom bodo pomagali tako, da jim bodo dali roje, jih vabili k svojim čebelnjakom in poučevali. Osnovna šola v Trebnjem bo dobila od KZ dva panja v dar. Oba sta namenjena mladini, ki naj se ob njih navdušuje za čebelarjenje in spoznava življenje čebel. Seveda bo treba preskrbeti zanje še primeren čebelnjak. Ta naj bi bil kolikor mogoče lično izdelan, da bi bil ne samo v okras šolskemu vrtu, ampak tudi za učence privlačen.

Po predavanju so si ogledali čebelarji dva filma iz življenja čebel, popoldne pa je bilo predavanje pri čebelnjaku tov. Franca Gašperšiča, ki je številne čebelarje izredno gostoljubno sprejel. Zlasti mladina se je ob odprtih panjih zelo zanimala za življenje čebel, starejši čebelarji pa so izmenjavali med sabo svoje izkušnje in pozneje ob kozarčku odlične kapljice iz Gašperšičeve kleti tudi marsikako »reklie«. Pogovori so se vrteli večinoma okoli čebelic. Tedaj so se sprostil celo začetniki in pripovedovali o svojih polomijadah.

Lepo je bilo pogledati zbrano družino čebelarjev, ki se je po dolgih letih spet sestala in živo začutila, kako potrebna je skupna zavest in čebelarska organizacija.

Čebelarji so se razšli šele pozno zvečer. Priznali so, da je bilo zares lepo, in sklenili so, da mora biti takih čebelarskih sestankov v bodoče še več.

PRISPEVEK K STAREJSI ČEBELARSKI STATISTIKI

Leta 1785 je bilo v nabornem okraju (Werbbzeirk) Idrija 174 panjev, leta 1786 160 panjev, leta 1787 180, leta 1788 193, leta 1789 206, leta 1790 250, leta 1791 360 panjev. K. Garibaldi, c. kr. komisar tega okraja, pravi, da je ta porast števila iz leta v leto posledica premij, ki jih je dajala avstrijska vlada za napredek čebelarstva. Največji čebelar v tem okraju ni imel več kot 30 panjev. K. Garibaldi je poslal to poročilo odboru Kmetijske družbe v Ljubljani.

Podobno poročilo iz leta 1825 pravi, da je bilo tega leta v »glavni občini«
Idrija 348 panjev.

Istega leta so našli:

v okraju Bistra	2082 panjev
v okraju Planinski grad	2797 panjev
v okraju Postojna	404 panje
v okraju Prem	152 panjev
v okraju Senožeče	480 panjev
v okraju Vipava	465 panjev
v glavni občini Polhov Gradec	526 panjev
v glavni občini Vrhnika	745 panjev
v glavni občini Borovnica	801 panjev
v glavni občini Lož	1932 panjev
v gl. obč. Planina in Cerk-nica	865 panjev

Leta 1825 so čebelarili na **Vrhniki** naslednji:

Jakob Kete z 18 panji
 Jakob Križaj z 10 panji
 Josip Hrovat s 4 panji
 Tomaž Kotar s 5 panji
 Lorenč Sojer s 7 panji
 Filip Fiksel in Jurij Volič s 3 panji
 Grega Mescet (?) in Jurij Nagode s 25 panji
 Janez Jerina z 85 panji
 Janez Krašovec s 14 panji

Na **Stari Vrhniki** pa:

Martin Dežela z 8 panji
 Martin Jurca z 8 panji
 Matija Čelesnik s 3 panji
 Tomaž Grum s 7 panji
 Blaž Podlipec z 10 panji
 Blaž Šidka s 6 panji
 Jakob Jurca s 4 panji
 Jurij Slabe s 3 panji
 Jurij Zorn z 12 panji

S. M.

POROČILO ZA NOVEMBER

Petega novembra je prečkala Slovenijo hladna fronta, ki je povzročila padavine. Skoraj vsa druga dekada je bila deževna in hladna. 19. novembra se je zjasnilo. 23. in 24. je temperatura pod vplivom hladnega zraka močno padla. V naslednjih dneh je nastopila splošna otoplitev, a istočasno je začelo precej močno deževati. Najnižje temperature so bile 24. IX. (Sv. Lovrenc na Drav. p. -12°C , Dražgoše -8°C , Prosenjakovci -7°C). Nekaj dni s snežno odejo so zaznamovale 4 opazovalnice.

Večina čebelarjev je družine dokončno odela. Čebele prezimujejo normalno. Poraba ni velika: v 1. dekadi povprečno 19,8 dkg, v drugi 22,7 dkg, v tretji 19,3 dkg. Najbolj je padla tehtnica opazovalnice Pušča-Bistra: za 110 dkg. (Odklon od mesečne povprečka je $+48,1$ dkg.) Najmanjši padec je pokazala opazovalnica Prosenjakovci-Murska Sobota: -20 dkg (odklon $-41,9$ dkg). Izletnih dni je bilo od 1 (Sv. Lovrenc na Poh., Cezanjevci) do 9 (Rogatec), in to predvsem na koncu druge in zadnje mesečne tretjine. Opazovalnica Dražgoše ni zaznamovala nobenega izletnega dne. 19. novembra so še posamezne čebele prinašale obnožino (Zerovnica-Postojna, Prosenjakovci-M. Sobota).

Kraj opazovalnice	Donos ali poraba v			Skupno pridobil ali porabil dkg	Srednja mesečna temperatura $^{\circ}\text{C}$	Dnevi			Sončni sij v urah
	I.	II.	III.			izletni	dejavni	s snežno odejo	
	mesečni tretjini dkg								
Breg—Trzič	— 10	—	— 20	— 30	+3,9	4	9	5	59
Dražgoše—Šk. Loka	— 30	— 20	—	— 50	+2,8	—	11	8	33
Zerovnica—Postojna	— 20	— 40	— 5	— 65	—	4	10	2	33
Krka—Stična	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Novo mesto	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sv. Lovrenc na Pohorju	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sv. Lovrenc na Drav. p.	— 10	— 35	— 30	— 75	+2,6	8	4	—	83
Dobova—Krško	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Rogatec	— 50	— 20	—	— 70	+4,0	9	11	—	56
Ribnica na Pohorju	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Cezanjevci—Ljutomer	—	— 20	— 20	— 40	+4,8	1	10	—	40
Pristava—Ljutomer	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Bučkovci—Videm ob Ščavnici	— 20	— 10	— 20	— 50	+4,9	5	10	—	62
Prosenjakovci—M. Sobota	—	— 10	— 10	— 20	+4,9	7	7	—	78
Lendava	— 20	— 30	— 40	— 90	—	5	10	—	64
Selnica ob Dravi	— 8	— 18	— 17	— 43	+4,6	8	12	—	53
Lehen na Poh.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Bilje—Renče	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Pušča—Bistra	— 30	— 40	— 40	— 110	+4,7	7	13	—	29
Ljubljana	—	—	—	—	+5,2	—	14	—	29
Povprečki	—	—	—	— 61,9	—	—	—	—	—

6000 din

stanejo novi čevlji.

Ne morete jih kupiti vsak dan.

Lahko pa imate vsak dan

lepo očiščene in negovane,

kar Vam omogoči kvalitetna

ILIRIJA

krema za čevlje

Trgovsko podjetje

Galeb

v svojih poslovalnicah:

Stritarjeva ulica 6

Tržaška cesta 6

Čopova ulica 7

Miklošičeva cesta 30 in 36

Mestni trg 21

Titova cesta 28

nudi kvalitetno žensko in moško perilo, pletenine, konfekcijo ter galanterijo.

Obiščite naše poslovalnice in se prepričajte o kvaliteti in solidni postrežbi.

SLOVENSKI ČEBELAR

bo po razporedu, ki ga je določila tiskarna, izhajal 24. v vsakem mesecu. Člani ga bodo dobili v roke dva do tri dni kasneje. Ker do sedaj še nismo prejeli niti polovice izpolnjenih članskih seznamov, smo prvo številko tiskali v enaki nakladi kot lani, poslali pa smo jo samo tistim, ki imajo članarino za leto 1959 poravnano ne glede na to, ali so jo za leto 1960 plačali. Da bi mogli vsaj pri naslednji številki določiti dokončno višino naklade, prosimo družine, da čimprej opravijo to svojo najvažnejšo dolžnost. Po en izvod članskega seznama naj pošljejo neposredno Zvezi, drugega pa pristojnemu društvu. Če se hočejo izogniti napakam pri razpošiljanju lista, naj pazijo, da bodo naslovi članov v seznamih natančno in razločno vpisani.